

Protección social

13

13.1. Introducción

A previsión social ante situacións individuais e familiares de necesidade artículase mediante sistemas de protección social que amparan aos cidadáns e ás súas familias ante continxencias como a estabilidade no emprego, a enfermidade, a incapacidade e a morte.

Os sistemas de protección social dos modernos estados constitúen tamén un enorme mecanismo económico-social que promove a evolución das sociedades e o equilibrio territorial, e orixina un importante efecto de redistribución das rendas que comporta un valor de solidariedade que é, sen dúbida, o aspecto máis característico desta, xa que coas súas realizacións vén a atender necesidades de contido individual e social impoñendo sacrificios aos mozos/as respecto dos vellos/as; aos sans respecto dos enfermos/as; aos ocupados/as respecto dos e das que se atopan en situación de desemprego; aos vivos/as respecto dos falecidos/as; aos que non teñen cargas familiares respecto dos que as teñen e aos de actividades económicas en auxe respecto dos sectores deprimidos.

No noso país podemos contemplar a protección social distinguindo dous grandes apartados: dunha parte, as pensións e prestacións do sistema de Seguridade Social vinculadas ao contrato de traballo ou ao desempeño dunha actividade por conta propia que constitúen a rama contributiva do sistema, e doutra, a cobertura asistencial que abrangue xunto coas pensións non contributivas da Seguridade Social e a Renda de Integración Social (RISGA), as derivadas da Lei de integración social do minusválido (LISMI), as prestacións a extinguir do Fondo de Asistencia Social (FAS), e por último as derivadas da recente Lei da dependencia.

Xunto a estas dúas vertentes haberá que engadir unha terceira conformada pola previsión complementaria, que como sinala a Constitución (artigo 41, último inciso) é libre e, polo tanto, non é obxecto de tratamento neste informe.

O modelo actual da Seguridade Social en España, que arrancando dos anos sesenta do pasado século, perfecciónase e consolídase nos setenta, e que ten como expresión máis significativa a Constitución Española, en concreto o seu artigo 41 impón “aos poderes públicos o mantemento dun réxime público de Seguridade Social para todos os cidadáns que garanta a asistencia e prestacións sociais ante situacións de necesidade, especialmente no caso de desemprego...”, complementado coas imposicións a ditos poderes públicos das obrigas específicas de protección social á familia (artigo 39.1), así como aos fillos e ás nais (artigo 39.2), realizar unha política de previsión e tratamento dos diminuídos físicos, sensoriais e psíquicos (artigo 49), ademais de garantir, mediante pensións adecuadas e periodicamente actualizadas a suficiencia económica para os cidadáns da terceira idade.

A Seguridade Social vén de experimentar nestes tres últimos decenios importantes modificacións nas prestacións. O Pleno do Congreso dos Deputados aprobou, o 6 de abril de

1995, coa práctica unanimidade da Cámara, o Informe de la Ponencia para el análisis de los problemas estructurales del Sistema de la Seguridad Social y de las principales reformas que deberán acometerse, máis coñecido como "**Pacto de Toledo**" que representa o consenso político en torno ás liñas de futuro do sistema de pensións no noso país. O pacto, aínda que de contido xenérico, representa o compromiso sólido no mantemento e consolidación do actual sistema de protección social garantindo a súa viabilidade futura a través da adopción de medidas -o pacto contempla 15 recomendacións- que permitan a súa adaptación constante ás novas realidades e retos que se poidan presentar.

O 9 de outubro de 1996 subscríbese polo presidente do Goberno e os secretarios xerais de Comisións Obreiras e da Unión Xeral de Traballadores o Acuerdo sobre consolidación y racionalización del sistema de la Seguridad Social que, con vixencia ata 2000, senta as bases sobre as que se deberán desenvolver as recomendacións do Pacto de Toledo, acordo que tivo a súa plasmación na Lei 24/1997, do 15 de xullo, que contempla as seguintes medidas: 1) A separación financeira da Seguridade Social; 2) A constitución de reservas; 3) O establecemento gradual dun único tope de cotización para tódalas categorías profesionais; 4) A introdución de maiores elementos de contribución e proporcionalidade no acceso e determinación da contía das pensións de xubilación e, coa finalidade de establecer unha maior seguridade xurídica na determinación das pensións de invalidez, prevese a elaboración dunha lista de enfermidades; 5) A mellora do tempo de duración das pensións de orfandade; 6) As melloras das contías das prestacións mínimas na súa contía inferior de viuvez; 7) O establecemento da revalorización automática das pensións, en función da variación dos prezos, a través da fórmula establecida, de forma permanente, na propia LXSS; e 8) Previsión do desenvolvemento legal do tope de cobertura das pensións como forma de introducir os elementos da seguridade xurídica e financeira.

A Lei 39/1999, de 5 de novembro, para promover a conciliación da vida familiar e laboral das persoas traballadoras establece entre outras medidas unha nova prestación dentro da acción protectora da Seguridade Social, a de risco durante o embarazo co obxecto de protexer a saúde da muller traballadora.

O 9 de abril de 2001 asinouse polo goberno do Estado coa central sindical Comisións Obreiras, a CEOE e a CEPYME un novo acordo sobre a mellora e o desenvolvemento do sistema de protección social que no referente ás pensións contempla como principais acordos:

1) En materia de xubilación:

- A eliminación do requisito do comezo a cotizar antes de 1967 para ter dereito á xubilación anticipada: o dereito ao retiro anticipado esténdese os/as maiores de 61 anos de idade que contén como mínimo con 30 anos de cotización e que leven 6 meses no paro. Xunto a isto

establécese un novo coeficiente redutor anual en función dos anos cotizados que vai dende o 6% para os que acrediten 40 ou máis anos ata o 8% de 30 a 31 anos.

- Establecemento de medidas de xubilación parcial que posibiliten a compatibilidade entre o percibo dunha pensión e o desenvolvemento de actividades laborais.

Ditos acordos implementáronse normativamente no Real decreto lei 16/2001, de 27 de decembro de 2001, de medidas para o establecemento dun sistema de xubilación gradual e flexible.

2) En materia de prestacións de morte e supervivencia:

- A base reguladora das pensións de viuvez sube do 45% no 2001 ao 52% no ano 2004. No ano 2002 estableceuse no 46%. Para persoas con cargas familiares elevarase ata o 70%, sempre que a pensión constitúa a principal ou única fonte de ingresos e que a contía total dos seus ingresos non superen o previsto en cada exercicio económico para o recoñecemento dos complementos por mínimos.

- Elevación a 22 anos a idade máxima para percibir a pensión de orfandade con carácter xeral e ata os 24 anos cando faleceran os dous proxenitores.

Ambas as medidas plasmáronse normativamente no Real decreto 1465/2001, do 27 de decembro, de modificación parcial do réxime xurídico das prestacións de morte e supervivencia.

3) Compromiso de aumento das pensións mínimas de xubilación e viuvez de menores de 65 anos e as non concorrentes do extinguido SOVI.

4) Inclusión na acción protectora dos autónomos/as, dos autónomos/as do especial agrario e dos de traballadores/as do mar, da prestación de incapacidade total cualificada –maiores de 55 anos-.

Ademais establécense acordos sobre:

Dotación anual do fondo de reserva: -con cargo ós excedentes orzamentarios das Entidades Xestoras e Servizos Comúns da Seguridade Social e dos excesos de resultados derivados da xestión das Mutuas de Accidentes de Traballo da prestación de I.T. por continxencias comúns. Ó peche do exercicio de 2015 acada os 32.481 millóns de euros, equivalente a un 3% do PIB e cun descenso do 22% en relación a mesma data do ano 2014.

Establecemento dun prazo non superior a doce anos para levar a cabo a separación de fontes con respecto ao financiamento do complemento de mínimos.

E por último mantense o período de cálculo da pensión de xubilación que de acordo co previsto actualmente foi aumentando ata 15 anos no 2003 e nese ano as partes asinantes

comprométense a tomar as medidas oportunas para a adopción da “forma máis idónea para o cálculo das prestacións”.

O Congreso dos Deputados aprobou o 2 de outubro de 2003 un informe da Comisión non permanente do Pacto de Toledo no que como acordos máis importantes apóstase por ampliar os anos de cálculo da contía da pensión de xubilación, recomendándose así mesmo que a idade de xubilación real: 63 anos se aproxime á legal: 65 e que o prazo para que o complemento de mínimos sexa asumido polos presupostos xerais do estado, é dicir, se desvinculen dos ingresos por cotas da Seguridade Social, sexa de cinco anos e non doce como estaba previsto.

O Acordo do Goberno coa Patronal (CEOE e CEPYME) e as Centrais Sindicais (CC.OO. e UXT) de 13 de Xullo de 2006 en materia de Seguridade Social que contempla a implementación dunha serie de medidas tendentes tanto a reforzar os mecanismos de consolidación do Sistema –garantía de financiación dos complementos de mínimos, simplificación da tarifa de accidentes de traballo, reforma do Fondo de Reserva...-, políticas de Apoio as Familias -Mellora das pensións de viuvez e orfandade en discapacitados/as, familias numerosas, e familias sen vínculo matrimonial...- e reformas nos eidos das prestacións de incapacidade e de xubilación co aumento neste último caso do período mínimo de cotización esixido para acceder á pensión que será de quince anos efectivos (5.475 días), tras un período de aplicación progresiva que se recolleu en súa maior parte na Lei 40/ 2007 de 4 de Decembro

Ao longo das datas máis recentes sinalaremos como acontecementos de maior relevancia:

- A lei 39/2006 de 14 de decembro de promoción da autonomía persoal e atención as persoas en situación de dependencia- Lei de Dependencia.
- A lei Orgánica 3/2007 de 22 de Marzo para a igualdade efectiva de mulleres e homes que leva a cabo unha notable intensificación da acción protectora no eido da maternidade e do risco contra o embarazo, incorporando ó ordenamento xurídico da protección social dous novos subsidios: o correspondente o permiso por paternidade e o que se concede en supostos de risco durante a lactación natural.
- A lei 18/2007 de 4 de xullo, pola que procédese á **integración dos traballadores/as por conta propia do réxime agrario no especial de Traballadores/as Autónomos (RETA)**, que segue a recomendación sexta do Pacto de Toledo, con entrada en vigor o 1 de xaneiro de 2008, xunto coa Lei 20/2007 de 11 de Xullo do Estatuto do traballador autónomo
- Así mesmo a Lei 40/2007 de decembro de Medidas en Materia de Seguridade Social que desenvolve o Acordo de 13 de Xullo de 2006 que ademais do reseñado máis arriba, contempla medidas que incentivan alongar a vida laboral con incrementos dun 2% da pensión por cada ano cotizado despois dos 65 e un 3% para traballadores con carreiras de cotización de máis de

40 anos.

- O Decreto-Lei 8/2010 de 20 de Maio, polo que se adoptan medidas extraordinarias para a redución do déficit público, prevé a suspensión da revalorización das pensións contributivas en 2011 coa excepción das mínimas e as do SOVI non concorrentes (aproximadamente un 35% do total).
- O 2 de Febreiro de 2011 asínase polo Goberno e os axentes sociais o Acordo social e económico para o crecemento, o emprego e a garantía das pensións que plasmase na Lei 27/2011 de 1 de Agosto sobre **actualización, adecuación e modernización do Sistema de Seguridade Social** que seguindo as recomendacións do Pacto de Toledo incrementa progresivamente a idade de xubilación ata os 67 anos, cun período transitorio de 15 anos, que culminará en 2027, se ben contemplando tamén diversos supostos nos que é posible a xubilación antes dos 67 anos. Cambia tamén o calculo das bases de cotización e incrementanse os incentivos para a prolongación voluntaria da vida laboral, na lei contéplase a integración a partir do 1 de xaneiro de 2012 do réxime especial de empregadas do fogar e dos traballadores por conta allea do agrario dentro do réxime xeral.

A citada lei prevé a posta en marcha do chamado “factor de sostenibilidade” para asegurar o equilibrio a longo prazo entre os ingresos e gastos do sistema público de pensións. Un comité de expertos nomeado polo Goberno acordou, en xullo de 2013, as recomendacións sobre o deseño do citado factor de sostenibilidade propoñendo dos mecanismos de axuste automático que axudarían a evitar a aparición de desequilibrios financeiros no sistema público de pensións o ao menos a conter o seu tamaño. O primeiro contempla ter en conta a evolución da esperanza de vida á hora de fixar a pensión inicial dos novos xubilados, de forma que a contía de esta se reduza se aumenta o número de anos esperados de disfrute. O segundo consiste en ligar a contía das pensións xa existentes a un factor de revalorización anual que ven a medir o incremento máximo das pensións que se porían pagar sen crear problemas financeiros ó Sistema.

A Lei 23/2013, de 23 de decembro recollendo estas recomendacións regula o factor de sostenibilidade e o índice de revalorización do sistema de pensión da Seguridade Social. O factor de sostenibilidade axusta a pensión inicial de xubilación de xeito co importe que perciba ó longo da súa vida un pensionista que acceda ó sistema de pensións dentro dun certo número de anos (a partir do un de xaneiro de 2019) e que previsiblemente teña un maior esperanza de vida sexa equivalente ó que perciba ó que se xubile nun momento anterior. Relacionándose por conseguinte a esperanza de vida estimada en ambos momentos.

Polo que respecta á revalorización se anula o anterior sistema de referencia ó IPC e establece un novo índice quinquenal baseado nunha ecuación prevista na lei que ten en conta a variación

dos salarios, a evolución da economía e o cómputo das cotizacións da Seguridade Social, se ben en ningún caso o resultado obtido poderá dar lugar a un incremento anual das pensións inferior ó 0,25%, nin superior á variación porcentual do IPC no período anual anterior máis o 0,5%.

Coa entrada en vigor o 02/01/2016, aprobouse o Real Decreto- Lexislativo 8/2015, de 30 de outubro, polo que apróbase o texto refundido da vixente Lei Xeral da Seguridade Social.

13.2 A protección social na Unión Europea: Datos Globais

Iniciamos o presente capítulo con dous cadros sinópticos referentes as grandes cifras de ingresos e gastos en protección social nos países da U.E.(ó peche da confección deste informe dispóñense os datos ata 2012). As estatísticas de Protección social que proporcionan os datos da U.E. presentan as contas dos axentes seguindo a filosofía SEEPROS da Oficina Estatística da U.E. (EUROSTAT), da acordo con esta metodoloxía os ingresos clasifícanse en catro grupos:

Cadro 13.1

Ingresos de Protección Social sobre o PIB na UE. 2000-2012

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Belxica	27,3	27,4	28,2	28,0	28,6	27,8	27,7	27,7	28,9	30,4	30,7	30,9	31,6
Dinamarca	32,2	33,4	33,6	35,3	34,6	34,4	33,1	39,0	39,0	42,5	39,7	37,3	37,1
Alemania	31,0	30,7	31,1	31,6	31,2	30,8	30,3	29,3	29,8	32,5	32,5	31,7	31,8
Grecia	24,6	24,8	24,7	24,5	25,2	25,8	25,7	25,8	27,4	29,0	29,5	30,5	31,5
España	21,5	21,3	22,2	21,8	21,7	22,0	22,1	22,2	23,0	26,1	25,6	25,7	24,9
Francia	30,0	30,3	30,6	30,7	30,7	31,0	31,7	31,5	32,0	33,2	32,9	33,3	34,0
Irlanda	14,4	15,3	17,6	18,2	18,4	18,5	19,0	19,5	22,4	25,2	28,4	28,6	29,3
Italia	25,5	25,6	25,7	25,5	26,6	26,7	27,2	27,3	28,1	29,6	30,2	29,9	30,7
Luxemburgo	21,8	24,0	23,8	24,0	23,5	23,0	22,3	21,6	24,2	26,6	25,0	24,2	26,5
Holanda	32,1	30,7	31,4	33,1	33,3	32,5	32,6	32,2	32,9	33,6	33,5	34,3	35,7
Austria	28,1	28,7	28,6	28,9	28,5	28,3	27,8	27,2	27,9	30,1	30,0	29,6	30,1
Portugal	20,4	20,7	22,2	23,1	25,1	25,6	25,7	25,1	25,6	27,8	27,7	27,6	27,5
Finlandia	28,4	28,6	29,1	29,6	29,6	29,8	30,1	28,9	30,0	33,2	33,3	32,5	33,4
Suecia	33,2	34,3	34,4	35,9	35,4	34,7	33,3	33,6	33,1	34,0	32,6	31,5	32,2
Reino Unido	27,2	27,0	25,9	25,7	25,5	25,8	24,2	22,8	28,2	31,3	28,4	30,4	30,7
U.E.- 15	28,2	28,1	28,2	28,4	28,4	28,3	28,0	27,6	29,2	31,3	30,9	31,0	31,5
Bulgaria	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	15,4	14,5	15,0	16,5	18,9	18,6	18,7	18,6
Rep. Checa	18,6	18,5	19,0	19,1	18,5	18,3	18,4	18,9	18,6	20,1	20,3	20,6	20,8
Estonia	13,6	12,8	12,5	12,4	12,8	12,4	12,0	12,0	14,8	18,8	17,8	15,9	15,3
Chipre	18,7	19,0	19,8	22,5	21,4	22,3	22,7	22,4	21,8	24,8	25,3	25,6	24,5
Letonia	15,7	14,8	14,4	14,2	13,8	13,8	14,3	13,7	14,0	16,9	17,8	15,2	14,0
Lituania	15,6	14,9	14,2	13,9	14,5	14,5	15,1	15,8	17,0	18,4	16,9	15,6	14,0
Hungría	20,1	20,1	20,7	20,6	20,4	21,4	24,0	26,0	24,8	27,8	27,4	22,0	21,4
Malta	16,6	17,7	17,3	17,5	18,1	17,9	17,8	17,7	17,9	19,6	19,2	18,9	19,4
Polonia	19,9	21,4	21,5	21,2	20,3	20,4	20,3	19,3	19,3	19,9	18,6	18,6	17,5
Rumanía	13,9	12,5	13,9	13,3	12,8	13,2	12,4	13,0	13,2	15,7	16,2	16,0	15,9
Eslovenia	23,7	23,9	24,0	23,7	23,3	23,3	22,5	21,7	22,0	24,7	24,8	24,9	25,3
Eslovaquia	19,3	19,2	19,4	18,3	17,4	17,2	18,1	17,8	17,7	20,1	20,5	19,9	20,1
U.E.-27	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	27,8	27,4	27,0	28,3	30,5	30,0	30,1	30,5
UE-28	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	28,3	30,5	30,0	30,1	30,4

Fonte : Eurostat

Alguns datos son provisionais, poden existir diferencias con publicacións nacionais posteriores.

s/d: sen datos

Cadro 13.2

Gastos de Protección Social sobre el Pib en la U.E. 2000-2012

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Belgica	24,2	24,7	25,4	26,1	26,1	26,0	25,7	26,9	28,3	30,6	30,1	30,4	30,8
Dinamarca	28,1	28,4	28,8	30,0	29,8	29,4	28,5	30,7	30,7	34,7	34,3	34,3	34,6
Alemania	28,6	28,6	29,3	29,7	29,1	29,0	27,8	27,7	28,0	31,5	30,6	29,4	29,5
Grecia	22,7	23,6	23,4	22,7	22,9	24,2	24,1	24,8	26,2	28,0	29,1	30,2	31,2
España	19,5	19,2	19,5	19,8	19,8	20,1	20,0	20,8	22,0	25,2	25,5	26,0	25,9
Francia	27,7	27,8	28,6	29,2	29,5	29,6	29,6	30,9	31,3	33,6	33,7	33,4	34,2
Irlanda	13,1	14,1	15,5	16,0	16,2	16,2	16,5	18,0	21,2	26,2	29,0	30,2	32,5
Italia	23,8	24,0	24,3	24,8	25,0	25,3	25,5	26,6	27,7	29,9	29,9	29,7	30,3
Luxemburgo	18,8	20,5	21,2	21,7	21,9	21,3	20,0	19,3	21,4	24,3	23,1	22,5	23,3
Holanda	24,7	24,8	25,8	26,5	26,4	26,0	27,0	28,3	28,5	31,6	32,1	32,3	33,3
Austria	27,4	27,7	28,1	28,5	28,2	27,8	27,4	27,9	28,5	30,7	30,6	29,8	30,2
Portugal	18,7	19,3	20,9	21,6	22,3	22,9	23,0	23,9	24,3	26,8	26,8	26,5	26,9
Finlandia	24,3	24,2	24,9	25,7	25,8	25,9	25,6	25,4	26,2	30,4	30,6	30,0	31,2
Suecia	29,3	29,7	30,5	31,6	31,0	30,5	29,8	29,2	29,5	32,0	30,4	29,7	30,5
Reino Unido	25,5	25,8	24,8	25,1	25,2	25,3	25,1	24,7	25,6	28,3	27,9	28,0	28,8
U.E.- 15	25,7	25,8	26,1	26,6	26,5	26,5	26,2	25,6	26,4	29,2	28,9	28,6	30,4
Bulgaria	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	14,6	13,8	14,1	15,5	17,2	18,1	17,7	17,4
Rep. Checa	18,2	18,1	18,8	18,8	18,0	17,8	17,4	18,0	18,0	20,3	20,2	20,4	20,8
Estonia	13,6	12,8	12,5	12,4	12,8	12,4	12,0	12,1	14,9	19,0	18,0	16,1	15,4
Chipre	14,6	14,7	16,0	18,0	17,8	18,0	18,2	18,2	19,5	21,1	22,1	22,8	23,1
Letonia	15,3	14,4	13,8	13,3	12,6	12,3	12,4	11,3	12,7	16,9	17,8	15,1	14,0
Lituania	15,2	14,3	13,6	13,1	13,0	12,8	12,9	14,4	16,1	21,2	19,1	17,0	16,5
Hungría	19,5	19,1	20,0	20,9	20,4	21,5	22,0	22,7	22,9	23,4	23,1	22,1	21,8
Malta	16,3	17,2	17,0	17,1	17,8	17,6	17,5	17,7	18,1	19,6	19,1	18,7	19,4
Polonia	19,1	20,5	20,7	20,7	19,7	19,2	19,0	18,5	19,4	20,6	20,0	19,1	18,1
Rumanía	12,7	12,5	13,3	12,8	12,5	13,2	12,4	13,6	14,4	17,2	17,6	16,4	15,6
Eslovenia	23,5	23,8	23,8	23,1	22,8	22,5	22,2	21,3	21,4	24,2	25,0	25,0	25,4
Eslovaquia	18,8	18,4	18,5	17,8	16,6	15,9	15,7	16,1	16,1	18,8	18,7	18,3	18,4
U.E.-27	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	27,0	26,6	26,1	26,7	29,6	29,4	29,0	29,5
U.E.-28	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	26,7	29,5	29,4	29,0	29,5

Fonte : Eurostat

Sen incluír gastos de funcionamento

Alguns datos son provisionais, poden existir diferenzas con publicacións nacionais posteriores.

s/d: sen datos

1-Cotizacións sociais, a cargo dos empregadores e/o das persoas protexidas.

2-Aportacións das Administracións Públicas.

3-Transferencias entre réximes

4-Outros ingresos.

Doutra banda os gastos de protección social inclúen todas aquelas intervencións de organismos públicos ou privados destinadas a alixerar a carga que representan para os fogares e individuos unha serie de riscos ou necesidades, previamente determinados, sempre que non exista unha contrapartida simultánea e recíproca por parte do beneficiario. Por áreas de protección as prestacións de protección social, denominadas funcións, clasifícanse nas seguintes:

a) Enfermidade e atención sanitaria.

b) Invalidez

c) Vellez

- d) Supervivencia
- e) Familia e Fillos
- f) Desemprego
- g) Vivenda
- h) Exclusión social non clasificada noutro apartado.

Nos cadros 13.1 e 13.2 contéplase a evolución dos ingresos e gastos del total das funcións da protección social en relación co PIB, nos 27 países da Unión Europea. Como pode observarse España tras o forte incremento dos ingresos en 2009 (máis de tres puntos), baixa cinco décimas en 2010, sube unha en 2011 e volve a diminuír oito décimas en 2012. Permanece lonxe das medias tanto da U.E.-15 como da U.E.-27, pois representa a porcentaxe máis cativo de ingresos -24,9% do PIB - da U.E.-15, a máis de 6 puntos da media e a 5,6 da media total da U.E.-27. O mesmo pode dicirse do referente ós gastos, nos que España incrementou máis de tres puntos en 2009, tres décimas en 2010, e cinco en 2011, baixando unha en 2012, pero está a 4,5 puntos da media de U.E.-15 e a 3,6 puntos da U.E.-27. As medidas de axuste pola crise, dos anos 2007 e 2008, inflúen en todos os países da Unión e baixan en xeral as porcentaxes de 2009 na UE- 15 e UE-27, se ben increméntanse a partir de 2009.

13.3. Pensións contributivas da Seguridade Social: Aspectos xerais

As pensións contributivas da Seguridade Social, é dicir, as que dan dereito a unha prestación en virtude dunha cotización previa, outorgan rendas, xeralmente vitalicias e proporcionais aos ingresos na vida activa, a aqueles/as que cesan nela, sempre que reúnan os requisitos esixidos para o seu recoñecemento, entre eles, e con carácter xeral, a alta ou situación asimilada á alta, e ter cubertos uns determinados períodos mínimos de cotización, agás no caso de accidentes.

As pensións móvense en canto á súa contía entre uns topes máximos e mínimos nos que os seus montantes teñen periodicidade anual. As pensións derivadas de accidente de traballo ou enfermidade profesional increméntanse nun 30% ou 50%, segundo a súa gravidade, cando a lesión se producira como consecuencia de infracción de medidas de seguridade e hixiene no traballo, recaendo a responsabilidade de dito recargo directamente sobre o empresario infractor. O incremento anual ligado tradicionalmente ó IPC ven de ser modificado pola Lei 23/2013, de 23 de decembro, mediante unha formula que prevé co resultado da súa aplicación en ningún caso poderá dar lugar a un incremento inferior ó 0,25% e superior ó IPC máis o 0,50%.

Galicia constitúe unha das comunidades autónomas con máis alta porcentaxe de pensionistas, que representan, en 2015, o 27,48% da poboación total do censo. Durante os últimos anos acrecentouse a tendencia ao aumento da devandita porcentaxe, pasando en números absolutos dos 481.247, en 1985; aos 750.727, en 2015, (cadro 13.3), incrementándose nestes trinta e un anos en 269.527 o número de pensións, fronte aos 235.400 novos cotizantes á Seguridade Social entre ambas as dúas datas.

Cadro 13.3

Evolución das pensións do Sistema da Seguridade Social. Por provincias.
Galicia/España. 1985/1990/2000/2006/2015

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
1985	Nº	161.300	100.700	88.400	130.800	481.200	5.396.600
	Pensión Media	159,34	148,20	149,78	156,74	154,54	171,52
1990	Nº	189.100	111.800	98.500	125.900	525.300	6.102.100
	Pensión Media	246,69	220,36	221,41	236,60	234,09	267,23
2000	Nº	243.300	124.200	109.800	190.100	667.400	7.598.900
	Pensión Media	418,63	358,57	353,99	408,65	394,06	471,30
2006	Nº	260.256	122.267	109.531	205.444	697.498	8.165.336
	Pensión Media	589,65	500,75	492,47	585,91	557,85	668,16
2007	Nº	263.032	121.961	109.261	208.191	702.445	8.273.939
	Pensión Media	629,01	533,61	525,39	625,96	595,59	713,48
2008	Nº	266.666	121.635	109.016	211.222	708.539	8.390.796
	Pensión Media	658,78	557,75	549,88	656,46	624,18	747,25
2009	Nº	270.228	121.116	109.084	214.494	714.922	8.531.935
	Pensión Media	682,07	576,28	567,60	679,02	645,94	772,57
2010	Nº	273.418	120.690	109.113	217.770	720.991	8.671.018
	Pensión Media	705,78	594,41	584,81	702,40	667,98	797,92
2011	Nº	276.696	120.482	109.133	221.241	727.552	8.805.164
	Pensión Media	728,31	613,22	602,45	726,89	690,12	822,82
2012	Nº	279.809	119.822	108.911	224.175	732.717	8.919.997
	Pensión Media	734,39	618,76	606,79	733,62	696,28	829,79
2013	Nº	283.282	119.700	108.932	227.200	739.114	9.065.830
	Pensión Media	767,71	645,97	631,78	767,95	728,22	864,92
2014	Nº	286.603	119.553	109.308	230.567	746.031	9.201.080
	Pensión Media	779,37	655,26	639,95	778,56	738,95	876,53
2015	Nº	289.275	118.995	109.191	233.266	750.727	9.304.555
	Pensión Media	797,61	670,21	652,61	796,76	756,24	896,30

Elaboración propia

Números redondeados en cientos, anos 1985,1990 e 2000. Medias anuais

Pensión media en euros, a decembro de cada ano

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social

Relación activos/pasivos

A relación activos/pasivos do sistema da Seguridade Social constitúe un indicador do fluxo traballo-prestacións públicas nun espazo xeográfico determinado e ven a medir con bastante exactitude o grao de subsidiación deste. No cadro 13.4 inclúense os datos a nivel provincial, galego e do conxunto do Estado. Na provincia de Ourense (ver informes anteriores) o número de pensionistas superou, dende 1989 ata 2007 o de traballadores/as cotizantes en activo, e na de Lugo dende 1992 ata 2004. O importante aumento que se produce no número de

afiliados/as á Seguridade Social no período 2000-2007 provoca un cambio na tendencia dos datos globais de Galicia dos anos precedentes, nos que se viña producindo un incremento maior de pasivos/as ou perceptores/as de pensións que de activos/as ou cotizantes. En 2008 cambia a tendencia e por mor da crise estáncanse nese ano os activos e descenden nos anos 2009 a 2013, mentres medran lixeiramente o número de pensionistas. En 2014, por primeira vez desde o comezo da crise en 2008 aumenta a media anual do número de activos en 4.400 e en 2015 volve a incrementarse acadando unha diferenza a decembro de dito ano de 24.300.

A porcentaxe en Galicia da relación de activos/pasivos do sistema da Seguridade Social é, en 2015, de 1,39 activos por cada pasivo –946.100 traballadores en alta fronte aos 750.700 pensionistas-, sendo dita porcentaxe no total de España do 1,86, aumentando as “ratios”, tanto en España como na comunidade galega, do ano precedente e rachando coa tendencia do incremento maior de pensionistas que experimentaba desde 2008 a 2012. Increméntanse nas catro provincias galegas os traballadores/as afiliados/as e increméntase tamén en menor medida a contía dos pasivos/as en A Coruña e Pontevedra. En Lugo e Ourense descenden os pensionistas, pero a porcentaxe de 0,98 e 0,91 activos por pasivos, respectivamente incrementa a proporción a favor dos activos con respecto ós tres anos anteriores.

Os afiliados/as sitúanse, en decembro de 2015 na cifra de 405.200 na provincia da Coruña e 324.400 en Pontevedra, cun aumento, con respecto á media de 2014, de 11.300 activos na primeira e de 9.600 na segunda, e os pasivos sitúanse en 289.300 na Coruña e 233.300 en Pontevedra, cun aumento sobre 2014 de 2.700 en cada unha das dúas provincias.

Cadro 13.4

Relación de activos/pasivos na Seguridade Social.
Galicia/España. 1985/1990/2000/2007-2015

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
1985						
Activos	265,4	120,8	93,6	222,2	702,0	10.561,8
Pasivos	161,3	100,7	88,4	130,8	481,2	5.396,6
Proporción	1,65	1,20	1,06	1,70	1,46	1,96
1990						
Activos	301,2	116,4	95,7	255,6	768,9	12.513,9
Pasivos	189,1	118,0	98,5	125,9	525,3	6.102,1
Proporción	1,59	0,99	0,97	2,03	1,46	2,05
2000						
Activos	357,3	117,3	98,2	307,4	880,1	15.062,9
Pasivos	243,3	124,2	109,8	190,1	667,4	7.598,9
Proporción	1,47	0,94	0,89	1,62	1,32	1,98
2007						
Activos	443,3	132,4	111,3	383,2	1.070,2	19.152,3
Pasivos	263,0	122,0	109,3	208,2	702,4	8.273,9
Proporción	1,69	1,09	1,02	1,84	1,52	2,31
2008						
Activos	445,9	133,1	111,4	382,1	1.072,5	19.005,6
Pasivos	266,6	121,6	109,0	211,2	708,5	8.390,8
Proporción	1,67	1,09	1,02	1,81	1,51	2,27
2009						
Activos	431,4	129,0	108,2	361,1	1.029,6	17.916,8
Pasivos	270,2	121,1	109,1	214,5	714,9	8.531,9
Proporción	1,60	1,07	0,99	1,68	1,44	2,10
2010						
Activos	424,6	126,3	106,2	350,4	1.007,5	17.581,9
Pasivos	273,4	120,7	109,1	217,8	721,0	8.671,0
Proporción	1,55	1,05	0,97	1,61	1,40	2,03
2011						
Activos	414,8	123,7	103,8	337,9	980,2	17.326,3
Pasivos	276,7	120,5	109,1	221,2	727,6	8.805,2
Proporción	1,50	1,03	0,95	1,53	1,35	1,97
2012						
Activos	402,4	119,3	100,3	324,2	946,2	16.853,2
Pasivos	279,8	119,8	108,9	224,2	732,7	8.920,0
Proporción	1,44	1,00	0,92	1,45	1,29	1,89
2013						
Activos	391,2	114,8	98,0	313,4	917,4	16.299,5
Pasivos	283,3	119,7	108,9	227,2	739,1	9.065,8
Proporción	1,38	0,96	0,90	1,38	1,24	1,80
2014						
Activos	393,9	115,0	98,2	314,8	921,8	16.556,0
Pasivos	286,6	119,6	109,3	230,6	746,0	9.201,1
Proporción	1,37	0,96	0,90	1,37	1,24	1,80
2015						
Activos	405,2	117,1	99,4	324,4	946,1	17.308,4
Pasivos	289,3	119,0	109,2	233,3	750,7	9.304,6
Proporción	1,40	0,98	0,91	1,39	1,26	1,86

Elaboración propia

Número de persoas en miles. Medias anuais, excepto 2015, que é a decembro de dito ano.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Altas iniciais e baixas

As altas iniciais de pensións contributivas (cadro 13.5) recollen o número de ditas prestacións ás que se lle recoñece o dereito por primeira vez, sen incluír as altas por traslado de provincias; doutra banda, as baixas (cadro 13.6) representan o número de baixas de pensións contributivas (por falecemento, por perda do dereito ou incomparecencia ao cobro durante catro meses consecutivos).

En 1992 primeiro ano na serie que se contempla nos cadros, as altas das **pensións de xubilación** en Galicia superan amplamente ás baixas (18.237 novas altas fronte a 13.160 baixas), pero en 1998 as baixas comezan a superar ás altas iniciais, reproducíndose con maior amplitude entre 2001 e 2006. No ano 2013, prodúcese un cambio e por primeira vez en moitos anos as altas de pensións de xubilación superan en Galicia as baixas, orixínanse 22.287 baixas fronte a 22.450 altas iniciais, situación que se mantén en 2014, se ben en este caso as altas: 21.755 só superan en 238 o número das baixas. En 2015 de novo as baixas das pensións de xubilación en Galicia: 23.502 superan as novas altas: 20.811.

As altas de **viuvez**- 10.462, en 2015- tamén se ven superadas en Galicia polas baixas de ditadas pensións –10.749 en dito ano-. Na serie dos datos anuais (ver informes anteriores), as cifras de altas e baixas de **orfandade e en favor de familiares**, tenden a unha paridade en 1996; en 1997 aumentan moi considerablemente a proporción a favor das altas e en 1998 e 1999 chegan a representar máis do dobre, se ben no ano 2000 o incremento substancial das baixas volve a aproximar ámbolos parámetros, no 2001 as baixas en número de 2.740 superan amplamente o número das altas iniciais (2.328), no 2002 as altas (2.831) volven a representar practicamente o dobre das baixas (1.461) e de 2003 a 2007 equilíbranse practicamente o número de ambas, pero en 2008 e 2009 increméntase a diferenza en favor das altas, en menor medida en 2010 e de 2.012 a 2014 diminúen drasticamente o número de baixas: 800, 863 e 792 respectivamente, fronte as 2.024, 2.126 e 2.234 respectivamente, das altas deste tipo de pensións, nos devanditos 2012 a 2014. En 2015, se ben aumentan considerablemente o número das baixas que pasan a ser 1.876, as altas iniciais en número de 2.306, superan amplamente as baixas deste tipo de pensións.

Referente ás **prestacións de invalidez**, despois de se produciren máis baixas que altas en 1997, 1998 e 1999, como consecuencia da drástica redución motivada pola inclusión dos pensionistas de máis de 65 anos como titulares de pensións de xubilación, as baixas de ditadas pensións, tanto en Galicia como no resto do Estado, experimentan unha substancial diminución de máis das dúas terceiras partes, no caso galego, redución que se mantén dende o ano 2000 a 2015, con só 2.209 baixas fronte ás 6.895 altas iniciais en este último ano.

O número total das altas iniciais de pensións en 2015 aumentan lixeiramente en Galicia pasando de 40.467 no ano anterior ás 40.474 do 2015, en España diminúen moi lixeiramente e acada un número de 541.894; 549 altas menos que en 2014.

A Coruña é a demarcación onde é máis acusada a diferenza entre altas e baixas -16.338 fronte 14.465- e a continuación Pontevedra: 13.162 altas e 11.445 baixas. Na provincia de Ourense a relación é dun certo equilibrio entre ámbolos dous parámetros: 5.815 baixas e 5.418 altas iniciais, en Lugo as baixas: 6.611 superan con claridade as novas altas:5.556.

Cadro 13.5

Altas iniciais de pensións contributivas. Por provincias. Galicia/España. 1992/2009-2015 (1)

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
Xubilación	1992	7.138	3.472	3.153	4.564	18.237	224.138
	2009	8.003	2.461	2.560	6.658	19.682	287.904
	2010	8.058	2.465	2.397	6.734	19.654	288.172
	2011	8.412	2.494	2.729	7.323	20.958	286.143
	2012	8.907	2.453	2.615	7.341	21.316	308.400
	2013	9.162	2.741	2.777	7.770	22.450	314.204
	2014	9.045	2.662	2.649	7.399	21.755	298.496
	2015	8.761	2.557	2.488	7.005	20.811	289.721
Invalidez	1992	2.113	2.099	1.133	2.592	7.937	92.172
	2009	3.152	863	1.197	2.491	7.703	98.056
	2010	2.798	1.013	1.002	2.762	7.575	90.949
	2011	2.651	1.083	958	2.460	7.152	86.851
	2012	2.541	1.111	951	2.109	6.712	84.136
	2013	2.371	1.124	969	1.882	6.346	79.481
	2014	2.035	1.205	1.123	1.782	6.145	81.573
	2015	2.444	1.105	1.149	2.197	6.895	86.957
Viuvez	1992	3.257	1.743	1.460	2.338	8.798	116.692
	2009	4.042	1.747	1.490	3.099	10.378	129.615
	2010	3.862	1.712	1.515	2.981	10.070	127.439
	2011	4.049	1.644	1.550	3.205	10.448	128.883
	2012	4.017	1.633	1.533	3.221	10.404	131.978
	2013	4.045	1.694	1.559	3.087	10.385	129.610
	2014	4.166	1.697	1.443	3.027	10.333	129.705
	2015	4.208	1.646	1.500	3.108	10.462	132.581
Orfandade e en favor de familiares	1992	693	262	254	733	1.942	22.864
	2009	838	274	255	756	2.123	28.290
	2010	720	297	243	690	1.950	27.538
	2011	763	293	248	692	1.996	27.935
	2012	794	262	281	687	2.024	29.984
	2013	843	296	253	734	2.126	30.977
	2014	937	276	236	785	2.234	32.669
	2015	925	248	281	852	2.306	32.635
Total	1992	13.201	7.576	6.000	10.227	37.004	455.866
	2009	16.035	5.345	5.502	13.004	39.886	543.865
	2010	15.438	5.487	5.157	13.167	39.249	534.098
	2011	15.875	5.514	5.485	13.680	40.554	529.812
	2012	16.259	5.459	5.380	13.358	40.456	554.498
	2013	16.421	5.855	5.558	13.473	41.307	554.172
	2014	16.183	5.840	5.451	12.993	40.467	542.443
	2015	16.338	5.556	5.418	13.162	40.474	541.894

Elaboración propia

(1) Non incluídos os datos relativos ao Réxime de Traballadores/as do Mar.

A partir de novembro de 1997 as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran incluídas nas de xubilación.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Cadro 13.6

Baixas de pensións contributivas. Por provincias.
Galicia/España. 1992/ 2009-2015(1)

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
Xubilación	1992	5.032	2.779	2.643	2.706	13.160	142.039
	2009	7.775	3.942	3.462	6.196	21.375	244.146
	2011	7.721	3.764	3.471	6.451	21.407	245.951
	2012	7.986	3.919	3.584	6.833	22.322	259.530
	2013	8.285	3.950	3.452	6.600	22.287	256.718
	2014	8.127	3.791	3.268	6.331	21.517	257.207
	2015	8.805	4.175	3.630	6.892	23.502	277.366
Invalidez	1992	1.426	1.909	1.005	1.828	6.168	65.547
	2009	992	228	258	858	2.336	28.349
	2010	894	227	257	713	2.091	29.367
	2011	931	248	236	894	2.309	29.241
	2012	942	229	216	891	2.278	30.281
	2013	799	255	216	784	2.054	29.060
	2014	926	271	204	791	2.192	29.146
	2015	896	281	275	757	2.209	29.023
Viuvez	1992	1.728	1.060	885	1.103	4.776	64.972
	2009	3.341	1.667	1.467	2.475	8.950	110.143
	2010	3.362	1.586	1.454	2.453	8.855	107.754
	2011	3.278	1.695	1.480	2.518	8.971	110.629
	2012	3.466	1.778	1.571	2.787	9.602	119.878
	2013	3.599	1.679	1.489	2.631	9.398	115.345
	2014	3.652	1.699	1.438	2.621	9.410	118.333
	2015	4.028	1.934	1.695	3.092	10.749	134.287
Orfandade e en favor de familiares							
	1992	603	182	186	540	1.511	21.228
	2009	765	230	192	601	1.788	21.686
	2010	727	239	186	633	1.785	22.578
	2011	653	216	223	631	1.723	23.324
	2012	321	105	124	250	800	8.784
	2013	362	123	124	254	863	9.265
	2014	318	113	108	253	792	9.207
	2015	736	221	215	704	1.876	27.452
Total	1992	8.789	5.930	4.719	6.177	25.615	293.786
	2009	12.873	6.067	5.379	10.130	34.449	404.324
	2010	12.563	5.808	5.340	10.086	33.797	400.323
	2011	12.583	5.923	5.410	10.494	34.410	409.145
	2012	12.715	6.031	5.495	10.761	35.002	418.473
	2013	13.045	6.007	5.281	10.269	34.602	410.388
	2014	13.023	5.874	5.018	9.996	33.911	413.893
	2015	14.465	6.611	5.815	11.445	38.336	468.128

Elaboración propia

(1) Non incluídos os datos relativos ao Réxime de Traballadores/as do Mar

A partir de novembro de 1997 as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI, figuran incluídas nas de xubilación

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Media das pensións

No cadro 13.7, contéplase o número de pensións e o termo medio do importe destas por comunidades autónomas. Do total dos 9.304.555 pensionistas españois, Galicia, con 750.727,

representa o 8,07%, unha porcentaxe superior –máis de dous puntos- en relación coa que existe referente ao total da poboación. O cadro 13.8 contempla a evolución do importe mensual medio das pensións na comunidade autónoma dende 1985 e pode observarse que dende o citado ano, no que a diferenza do importe das pensións media de Galicia respecto á media española era de 2.500 pesetas (15,02 euros), ata os 138,7 euros de 2015, prodúcese ano tras ano unha maior diferenza na contía, permanecendo invariable en todo este tempo como a comunidade autónoma con menor importe medio de pensións ata o ano 2014 en que Extremadura ocupa este derradeiro lugar ó acadar un importe medio de 732.6€, un euro e trinta céntimos inferior a media galega, situación que persiste en 2015, cunha diferenza entre ambas Comunidades Autónomas de 5,7 €. O feito da baixa contía das pensións galega explícase fundamentalmente polo importante volume das pensións procedente do réxime especial agrario, en xeral moito máis baixas que as do réxime xeral ou de autónomos.

Cadro 13.7

Pensions do sistema de seguridade social.Por comunidades autónomas 1990/2000/2010-2015

	1990		2000		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾
Andalucía	938,0	252,8	1399,3	437,4	1379,3	715,6	1399,9	736,8	1417,6	757,4	1443,0	778,8	1468,7	789,4	1.486,7	800,4
Aragón	223,2	272,3	260,0	482,0	280,9	807,8	283,9	835,5	286,3	863,8	289,7	892,9	292,6	909,9	294,4	928,3
Asturias	240,5	339,6	283,2	575,1	294,7	930,9	296,1	958,8	297,1	984,7	298,3	1012,3	299,5	1028,8	300,2	1.048,0
Baleares	121,2	244,4	146,8	426,6	165,9	708,0	168,8	734,0	171,9	758,3	175,2	784,4	178,3	799,4	180,9	815,8
Canarias	151,4	258,7	201,3	444,5	253,9	732,2	260,9	755,2	267,9	777,7	275,7	801,0	283,7	811,7	291,5	823,1
Cantabria	101,3	274,9	120,0	486,9	130,7	811,2	132,0	837,9	133,0	863,5	134,3	891,4	135,5	909,1	136,2	927,1
C. A Mancha	257,4	256,3	312,4	433,4	340,4	728,5	344,7	751,2	348,0	775,0	352,9	798,8	357,6	809,6	360,9	821,7
C. León	479,3	263,4	561,9	455,4	586,8	757,9	589,9	782,7	592,1	808,6	596,4	836,1	600,6	851,9	603,1	869,1
Cataluña	1071,4	270,1	1335,1	484,3	1550,7	803,8	1578,4	831,0	1602,1	857,0	1630,0	885,2	1651,6	901,0	1.668,6	938,4
C. Valenciana	597,5	245,2	739,4	423,3	879,8	715,3	895,6	739,0	909,2	762,5	923,8	787,7	937,8	802,1	947,6	836,9
Extremadura	158,8	245,0	192,9	405,3	206,7	664,8	208,5	684,2	210,0	704,4	213,4	723,9	216,5	732,6	218,6	742,4
Galicia	552,2	234,1	667,4	394,1	721,0	651,9	727,6	674,1	732,7	696,3	739,1	720,3	746,0	733,9	750,7	748,1
Madrid	581,5	306,9	790,4	558,6	965,3	922,4	990,4	953,4	1011,5	982,0	1038,0	1013,4	1062,7	1030,9	1.083,9	1.049,4
Murcia	159,1	245,9	194,7	420,6	222,4	687,1	226,4	709,5	229,1	731,0	233,1	755,3	236,5	767,8	239,1	781,0
Navarra	79,0	286,4	99,8	514,2	119,3	879,4	121,2	910,7	123,1	941,5	125,4	973,5	127,6	992,1	129,3	1.013,2
País Vasco	331,4	320,8	423,8	594,5	494,8	966,1	501,8	995,7	508,2	1024,8	516,6	1057,3	533,9	1076,6	530,2	1.098,2
A Ríoxa	48,0	256,8	56,6	452,1	63,6	744,6	64,3	769,7	64,9	794,7	65,7	821,9	66,5	839,4	67,0	857,6
Ceuta e Melilla	11,0	288,6	13,8	504,0	14,8	801,3	15,0	839,0	15,1	837,5	15,4	855,1	15,6	863,0	15,8	863,0
España	6.102,1	267,2	7.598,8	468,2	8.671,0	779,5	8.805,1	805,0	8.920,0	829,8	9.065,8	856,4	9.201,1	871,0	9.304,5	871,0

Elaboración propia

Números en miles. Medias anuais

(1) Contía mensual. Medias anuais en euros

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social

Cadro 13.8

Evolución do importe medio das pensións do Sistema da Seguridade Social. Por comunidades autónomas. 1985/1989/2000-2015

	1985	1989	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Andalucía	159,87	222,37	437,54	461,60	480,45	504,65	530,81	561,90	592,91	621,84	663,13	693,53	715,64	736,82	757,4	778,8	789,4	800,4
Aragón	171,29	239,20	482,01	509,31	532,17	560,54	592,83	627,95	661,03	695,32	744,03	780,79	807,79	835,50	863,8	892,9	909,9	928,3
Asturias	200,74	284,28	575,17	606,27	628,19	661,45	700,04	738,74	777,87	814,61	865,70	903,27	930,86	958,82	984,7	1012,3	1028,8	1.048,0
Baleares	158,67	217,57	426,72	450,01	469,24	493,89	521,59	551,09	580,54	609,20	651,26	683,40	707,95	733,95	758,3	784,4	799,4	815,8
Canarias	164,68	229,59	444,75	468,90	487,94	512,67	539,94	571,26	602,80	632,63	675,82	708,27	732,15	755,20	777,7	801,0	811,7	823,1
Cantabria	174,29	243,41	486,82	515,40	537,14	566,34	599,92	633,82	666,31	700,28	748,52	784,35	811,17	837,86	863,5	891,4	909,1	927,1
C. A Mancha	161,67	225,38	433,33	456,97	475,43	499,05	523,74	556,63	590,52	622,51	667,79	702,46	728,49	751,23	775,0	798,8	809,6	821,7
C. León	164,68	230,19	455,57	480,94	501,05	526,41	554,23	587,26	620,11	651,26	696,06	731,42	757,87	782,69	808,6	836,1	851,9	869,1
Cataluña	171,89	239,20	484,42	511,83	535,33	564,48	597,71	630,94	661,52	694,25	742,80	777,76	803,81	830,96	857,0	885,2	901,0	918,4
C. Valenciana	155,66	216,36	432,13	456,73	476,17	501,13	528,99	559,34	586,98	616,45	658,93	691,18	715,27	738,95	762,5	787,7	802,1	816,9
Extremadura	153,86	216,76	405,08	426,20	442,30	463,14	484,44	513,80	544,26	572,13	611,84	642,06	664,75	684,17	704,4	723,9	732,6	742,4
Galicia	153,26	207,95	394,26	415,45	432,38	454,43	478,26	506,23	535,10	562,19	600,73	629,85	651,88	674,13	696,3	720,3	733,9	748,1
Madrid	189,92	280,07	558,34	591,44	615,75	649,37	687,47	726,13	762,83	799,39	852,79	892,78	922,37	953,43	982,0	1013,4	1030,9	1.049,4
Murcia	159,87	217,57	420,71	443,84	461,75	485,04	510,35	539,34	567,12	593,77	633,80	664,36	687,09	709,46	731,0	755,4	767,8	781,0
Navarra	176,70	251,22	513,87	545,89	570,90	602,61	639,44	679,36	718,08	755,56	808,54	849,52	879,42	910,65	941,5	973,5	992,1	1.013,2
País Vasco	195,93	280,67	540,31	629,29	655,51	691,17	733,16	771,82	806,10	843,02	898,27	938,44	966,11	995,68	1024,8	1057,3	1076,7	1.098,2
A Ríoxa	159,87	226,58	451,96	478,55	499,06	524,40	552,05	583,42	612,55	642,78	686,52	718,75	744,64	769,74	794,7	821,9	839,5	857,6
Ceuta e Melilla ⁽¹⁾	177,90	254,23	504,25	532,85	555,21	583,13	613,37	646,60	679,60	704,50	751,00	780,40	801,33	819,01	837,5	855,1	863,0	873,4
España	168,28	236,80	468,19	497,89	518,89	546,04	576,57	609,75	641,86	673,69	719,68	754,06	779,49	804,96	829,8	856,4	871,0	886,8

Elaboración propia

Datos en euros mes

(1) Media de ambas dúas cidades autónomas

Fonte: INSS

Pensións con complemento a mínimo

As contías mínimas de pensións establécense anualmente e teñen como obxecto garantir un nivel mínimo de subsistencia a tódolos pensionistas.

A existencia de pensións mínimas garante pensións adecuadas e que os pensionistas da Seguridade Social teñan ingresos superiores ó albor de pobreza.

Os beneficiarios/as do Sistema da Seguridade Social, na súa modalidade contributiva, con pensión inferior á mínima sempre que non perciban ingresos de capital ou de traballo persoal ou que percibíndoos non excedan da contía que anualmente o Goberno estableza, en xubilación sen cónxuxe a cargo, para o ano 2015: 8.883 euros- terán dereito a percibir os complementos necesarios para alcanzar a contía mínima das pensións.

Así mesmo terán dereito ao complemento de cónxuxe a cargo aqueles pensionistas con pensión inferior á prevista anualmente polo Goberno en cada unha das mesmas para esta modalidade, cando non superen a contía fixada anualmente, en xubilación para 2015 os 10.960,60 euros.

Na pensión de viuvez entenderase por cargas familiares a convivencia do beneficiario/a con fillos/as menores de 26 anos ou maiores incapacitados (deben acreditar un grao de minusvalía igual ou superior ao 33%), ou menores de 18 anos acollidos, cando a renda do conxunto da unidade familiar dividida polo número de membros que a compoñen non supere en cómputo anual o 75% do salario mínimo interprofesional, excluídas a parte proporcional de dous pagas extraordinarias.

Nos cadros 13.9 e 13.10 contéplase o número de pensións cos complementos a mínimo e co tanto por cento do total, por tipos de prestacións, no primeiro correspondentes as provincias galegas e o total do Estado e o segundo en porcentaxe por Comunidades Autónomas. Como pode observarse en orfandade máis da metade das pensións recoñecidas en Galicia: o 54,16%, benefíciáanse deste complemento, porcentaxe que acada máis do 75% na modalidade de en favor de familiares. En xubilación o número de pensións con complemento a mínimo é de 164.926, e dicir o 35,28% e no total: 250.164 das pensións o 33,66%. Por comunidades autónomas Galicia constitúe en porcentaxe a quinta comunidade que se beneficia máis deste complemento detrás de Estremadura, Castela a Mancha, Andalucía e Murcia, e a súa porcentaxe está 6,60 puntos por riba da media estatal.

Cadro 13.9

Pensións con complemento a mínimo. Galicia a julio 2015(*)

	Incapacidade permanente		Xubilación		Viuvez		Orfandade		F. Familiares		Total	
	Nº	% (*)	Nº	% (*)	Nº	% (*)	Nº	% (*)	Nº	% (*)	Nº	% (*)
A Coruña	3.621	14,00	59.225	33,04	24.560	33,35	5.041	51,70	1.586	71,93	94.033	32,61
Lugo	1.834	17,74	30.995	41,36	6.680	22,58	1.835	59,31	611	78,74	41.955	35,06
Ourense	1.878	18,90	31.520	45,68	8.791	33,52	1.774	62,53	1.026	91,69	44.989	41,06
Pontevedra	2.656	11,75	43.186	29,93	17.723	30,83	4.330	52,27	1.292	70,83	69.187	29,78
Galicia	9.989	14,53	164.926	35,28	57.754	30,90	12.980	54,16	4.515	75,20	250.164	33,36
España	120.976	12,94	1.419.018	24,95	767.819	32,61	160.686	47,51	21.524	54,81	2.490.023	26,62

(*) % sobre el total de cada tipo de pensiones

Fonte: Informe económico-financiero. Orzamentos Xerais ds Seguridade social 2014

Cadro 13.10

Porcentaxe de pensións contributivas con complemento a mínimos por comunidades autónomas. 2013-2015

	I. Permanente			Xubilación			Viuvez			Orfandade			Favor Familiares			Total		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Extremadura	22,29	22,43	22,41	51,2	49,51	48,29	62,24	61,51	61,01	66,91	66,52	68,11	68,38	67,87	67,13	51,56	50,86	49,98
C. A Mancha	13,64	13,76	14,06	40,87	39,50	38,49	59,82	59,38	58,84	57,44	56,72	57,84	65,17	64,96	64,67	43,44	42,75	42,10
Andalucía	17,41	18,06	18,57	36,62	35,57	35,04	42,63	41,89	41,53	55,50	55,63	56,81	54,24	55,13	54,71	36,09	35,86	35,61
Galicia	14,54	14,67	14,53	37,11	36,03	35,28	31,03	30,87	30,90	54,41	53,78	54,16	75,09	76,17	75,20	34,08	33,66	33,22
Canarias	13,20	13,75	14,31	30,70	29,71	29,08	45,32	44,76	44,46	56,79	56,43	57,33	58,89	57,73	56,45	33,70	33,57	33,12
C. León	11,08	11,35	11,70	30,62	29,69	28,77	41,34	40,79	40,37	52,78	52,24	53,02	58,50	59,25	58,73	32,74	32,38	31,51
Murcia	14,44	14,59	14,81	33,08	32,09	31,56	39,23	38,68	38,51	54,61	54,15	54,92	61,82	60,56	59,30	32,86	32,53	32,29
Melilla	10,66	10,43	11,28	25,96	25,66	25,09	41,80	40,91	40,59	64,15	60,15	63,19	62,50	61,29	50,00	32,12	31,84	31,85
Ceuta	6,70	6,64	7,46	21,98	22,03	21,26	39,31	39,62	39,93	49,44	52,32	55,14	42,22	46,67	42,22	28,04	28,70	28,66
C. Valenciana	13,55	14,35	14,91	28,13	27,60	27,21	36,96	36,67	36,74	48,42	48,65	49,94	52,44	53,19	52,63	29,45	29,46	29,34
A Ríoxa	8,78	9,53	9,79	25,91	25,17	24,48	38,10	37,45	36,91	46,57	46,12	46,16	53,89	51,61	53,89	27,99	27,63	27,08
Aragón	8,79	9,34	9,45	24,33	23,66	22,82	36,48	35,83	35,28	41,60	41,33	41,75	50,61	49,00	48,72	26,64	26,27	25,61
Baleares	8,83	8,90	8,89	23,31	21,52	21,50	26,81	26,46	26,17	44,13	44,64	45,18	50,36	49,62	46,27	23,15	22,79	22,23
Navarra	6,35	6,92	7,14	19,74	19,28	18,60	31,90	31,11	30,27	37,03	36,54	36,40	52,72	52,55	52,15	21,81	21,60	20,94
Cantabria	10,11	10,49	10,48	20,83	20,27	19,63	24,00	23,69	23,38	42,15	41,20	41,61	50,73	50,18	48,80	21,37	21,12	20,68
Asturias	8,29	8,76	8,77	18,66	18,12	17,70	19,77	19,38	19,21	37,57	36,50	36,88	39,19	38,87	37,82	18,44	18,14	17,87
Cataluña	7,99	8,38	8,48	18,53	17,95	17,56	19,91	19,39	19,10	33,78	33,67	34,32	37,12	38,24	38,02	18,07	17,79	17,52
Madrid	7,99	8,59	8,65	14,82	14,55	14,31	26,39	25,88	25,40	34,25	33,93	34,40	33,98	34,81	34,35	17,66	17,60	17,21
Pais Vasco	5,60	5,67	5,76	11,94	11,73	11,52	17,48	16,95	16,56	28,78	28,26	28,28	31,00	30,50	30,01	13,30	13,14	12,91
Media	12,22	12,64	12,94	26,26	25,51	24,95	33,41	32,90	32,61	46,95	46,66	47,51	54,70	55,27	54,81	27,26	26,99	26,62

Elaboración propia

Fonte: Informes económico-financieros. Orzamentos da Seguridade Social

Nota: Porcentaxe sobre o número de cada unha das prestacións e o total das mesmas. Os datos de pensións con complemento a mínimo son a agosto de 2012 a 2014 e a xullo en 2015.

Análise por réximes

O acordo sobre consolidación e racionalización do sistema da Seguridade Social, e o acordo para a mellora e o desenvolvemento do sistema de protección social do 9 de abril de 2001 que desenvolven o Pacto de Toledo, prevén unha simplificación da estrutura do sistema, reconducíndoo cara a existencia de só dous réximes: un de conta allea, no que se incluírían os activos/as da Minería do Carbón, Empregados/as do Fogar e conta allea do Mar e Agrario, e outro o Réxime de Autónomos. Este proceso, que xa rematou, está a provocar cambios importantes, tanto na cotización deses colectivos especiais -aínda que se manteñan algunhas peculiaridades-, como con respecto a unha equiparación efectiva das prestacións da Seguridade Social. O compromiso de incluír para os traballadores/as por conta propia a incapacidade total cualificada plasmouse no Real decreto 463/2003, do 25 de abril, a integración dos traballadores/as por conta propia do réxime agrario no especial de traballadores/as autónomos (reta) na Lei 18/2007 de 4 de xullo, con efectos de 1 de xaneiro de 2008, finalmente a incorporación dos colectivos de conta allea do réxime agrario e os de empregados/as do fogar no réxime xeral formalizouse a partir de Xaneiro de 2012 (lei 27/2011 de 1 de Agosto).

Como apuntabamos en informes anteriores, en Galicia, a partir de 1994 prodúcese unha inflexión no crecemento continuo de pensionistas agrarios de moitos anos anteriores, e comeza a ser maior, se ben moi paulatinamente, o número das pensións que causan baixa que o número de novos pensionistas.

Dende o punto de vista dos datos que proporciona a Seguridade Social, Galicia é a comunidade autónoma española que sufriu un proceso de transformación máis importante con respecto á configuración da súa poboación activa nestes últimos anos, pasando de representar os activos do Réxime Especial Agrario o 29,29% da poboación en alta en 1985, ao 4,94% en 2007, moi por debaixo de poboacións como Andalucía ou Estremadura e máis de 3 puntos inferior a media española. A impresionante diminución do colectivo agrario cotizante nestes últimos anos desembocou, en gran medida, na xubilación ou a invalidez, se ben, as pequenas diminucións dos últimos anos parecen indicar que o proceso vai remitindo na súa intensidade.

Segundo nos mostra o cadro 13.11, a inmensa maioría dos pensionistas galegos do réxime agrario- os de conta propia en 2008 - pasan a integrarse no de autónomos de tal xeito que estes pasan de 75.700 en 2007 a 294.600 en 2008, unha cifra moi próxima ó número dos pertencentes ó réxime xeral. Os 5.900 pensionistas do Réxime Agrario en 2011 constitúen un escaso 0,81% do total, e a partires de 2012 non se computan o integrarse os de conta allea no Réxime Xeral.

Cadro 13.11

Evolución do número de pensións polos principais réximes.
Por provincias. Galicia 2000/2008-2015

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
Xeral (3)	2000	97,6	29,5	37,4	76,8	241,4
	2008	120,2	35,3	45,6	97,1	298,1
	2009	123,9	36,2	46,8	100,4	307,3
	2010	127,4	37,1	48,1	103,7	316,3
	2011	131,1	38,0	49,3	107,3	325,7
	2012	136,2	40,2	51,2	113,2	340,7
	2013	146,8	43,7	55,1	121,7	367,3
	2014	150,9	44,9	56,6	125,3	377,6
	2015	154,7	45,9	57,8	128,7	386,9
Autónomos (1)	2000	23,4	10,0	9,7	16,8	59,9
	2008	97,5	75,4	54,8	67,0	294,6
	2009	97,2	74,0	53,6	66,9	291,7
	2010	96,7	72,7	52,5	66,8	288,7
	2011	96,2	71,5	51,3	66,6	285,7
	2012	95,6	70,0	50,0	66,2	281,9
	2013	95,1	68,8	48,8	65,9	278,5
	2014	94,5	67,5	47,9	65,7	275,6
	2015	93,7	65,9	46,7	65,2	271,5
Agrario (1) (2)	2000	77,6	75,2	54,8	55,1	262,7
	2008	1,4	1,3	0,8	2,7	6,2
	2009	1,4	1,3	0,8	2,7	6,1
	2010	1,4	1,3	0,8	2,6	6,0
	2011	1,4	1,2	0,8	2,5	5,9
	2012(2)					
	2013(2)					
	2014(2)					
	2015(2)					
Mar	2000	23,3	2,3	0,1	20,3	45,9
	2008	25,6	2,5	0,1	23,1	51,3
	2009	25,8	2,6	0,1	23,4	51,9
	2010	26,1	2,6	0,1	23,7	52,4
	2011	26,3	2,6	0,1	24,0	53,0
	2012	26,5	2,6	0,1	24,3	53,6
	2013	26,8	2,7	0,1	24,7	54,2
	2014	26,9	2,7	0,1	25,0	54,7
	2015	26,9	2,7	0,1	25,2	54,9
Outros	2000	21,4	7,2	7,8	21,1	57,5
	2008	22,0	7,1	7,8	21,4	58,3
	2009	22,0	7,1	7,8	21,2	58,0
	2010	21,8	7,1	7,8	21,1	57,7
	2011	21,7	7,0	7,7	20,9	57,3
	2012	21,5	7,0	7,7	20,5	56,6
	2013	14,7	4,6	4,9	14,9	39,0
	2014	14,3	4,5	4,8	14,6	38,2
	2015	14,0	4,4	4,7	14,2	37,3
Total	2000	243,3	124,2	109,8	190,1	667,4
	2008	266,7	121,6	109,0	211,2	708,5
	2009	270,2	121,1	109,1	214,5	714,9
	2010	273,4	120,7	109,1	217,8	721,0
	2011	276,7	120,5	109,1	221,2	727,5
	2012	279,8	119,8	108,9	224,2	732,7
	2013	283,3	119,7	108,9	227,2	739,1
	2014	286,6	119,6	109,3	230,6	746,0
	2015	289,3	119,0	109,2	233,3	750,7

Elaboración propia

Medias anuais en miles

(1) Os traballadores por conta propia do réxime agrario intégranse no de autónomos a partir de 2008

(2) A partir do 01/01/2012 os traballadores por conta allea do réxime Agrario intégranse no réxime Xeral

(3) A partir de Xunio de 2013 as pensións do réxime especial de empregados do fogar intégranse no réxime Xeral

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social

As pensións do Réxime Xeral da Seguridade Social, en número de 386.900 experimentan unha subida de 9.300 con respecto ao ano anterior, representando un 5,89% do total de España, correspondente ao citado réxime. As provincias de Lugo e Ourense, con 45.900 e 57.800 pensións, respectivamente, representan conxuntamente o 26,80% dos perceptores/as de pensións do Réxime Xeral en Galicia.

As pensións galegas do Réxime Especial de Traballadores Autónomos, increméntanse coa adición dos agrarios por conta propia a partir de 2008 pasando constituír no ano 2015 o 36,16% do total de pensionistas galegos e o 14,07 % do total español correspondente a dito réxime. A cifra máis numerosa dos pensionistas autónomos é a da provincia da Coruña, con 93.700 pensións, pero Lugo con 67.900 conta con máis pensionistas autónomos que Pontevedra. Galicia é a comunidade autónoma con maior número absoluto de pensionistas do Réxime Especial do Mar, dobrando amplamente a Andalucía que ocupa o segundo lugar. Os 55.000 pensionistas deste réxime, en Galicia, representan o 42,31 % do total español, radicados fundamentalmente na provincia da Coruña, 26.900, e a de Pontevedra, 25.200.

Cadro 13.12

Evolución do número de pensións polos principais réximes. Por comunidades autónomas. 1990/1995/2011-2015

	Réxime Xeral (3)							Autónomos (1)						
	1990	1995	2011	2012	2013	2014	2015	1990	1995	2011	2012	2013	2014	2015
Andalucía	367,2	481,6	728,8	1.068,8	1.122,6	1.145,0	1.161,9	77,0	96,2	213,5	217,0	221,4	226,4	229,6
Aragón	96,6	124,0	171,1	182,7	189,8	192,6	195,2	26,9	30,7	73,9	74,0	74,6	75,3	75,2
Asturias	82,7	103,6	145,4	149,2	156,9	159,3	161,9	18,6	23,0	76,2	75,5	75,2	74,9	74,1
Baleares	54,5	68,6	103,3	110,9	118,3	121,0	123,4	14,2	19,0	43,0	43,6	44,4	45,2	45,7
Canarias	66,9	89,6	166,6	192,4	203,0	210,1	217,1	11,9	16,0	47,1	47,9	49,0	50,3	51,3
Cantabria	47,5	58,1	79,0	81,2	84,7	86,3	87,7	10,2	11,9	35,5	35,2	35,1	35,1	34,8
C. A Mancha	84,5	114,7	180,7	232,4	241,9	245,9	249,3	31,8	36,2	89,8	90,1	90,9	91,9	92,2
C. León	159,7	207,5	294,5	319,2	334,1	340,2	346,0	55,3	64,0	204,4	202,2	201,1	200,3	198,3
Cataluña	626,5	758,9	1.072,4	1.117,3	1.177,1	1.197,6	1.216,4	126,5	152,4	286,8	291,3	297,5	303,3	306,8
C. Valenciana	273,6	349,1	553,5	650,3	680,7	693,0	702,6	59,5	70,8	152,9	156,3	160,1	164,2	167,1
Extremadura	47,6	68,0	98,4	145,4	151,9	154,8	157,0	17,2	19,8	51,1	51,1	51,5	51,8	51,9
Galicia	146,9	197,2	325,7	340,7	367,3	377,6	386,9	40,1	49,2	285,7	281,9	278,6	275,6	271,5
Madrid	402,1	511,8	749,7	775,8	824,3	845,4	864,7	57,6	70,4	123,9	127,2	132,0	137,5	141,6
Murcia	56,5	71,8	114,9	157,3	167,5	170,5	172,8	16,9	20,5	45,7	46,4	47,3	48,3	48,9
Navarra	36,6	47,3	77,0	82,6	86,2	88,1	90,0	10,0	11,4	28,3	28,4	28,9	29,4	29,5
País Vasco	197,5	250,3	346,9	354,1	367,6	374,0	380,5	35,2	41,8	81,7	83,2	85,3	87,8	89,5
A Ríoxa	20,1	26,4	37,5	39,7	41,4	42,1	42,7	6,2	7,2	17,7	17,7	17,8	18,1	18,2
Ceuta	3,4	4,3	5,3	5,4	5,7	5,8	5,9	0,7	0,9	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
Melilla	2,6	3,4	4,2	4,3	4,7	4,8	4,9	1,0	1,3	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
España	2.773,1	3.536,1	5.254,9	6.009,5	6.325,7	6.454,0	6.566,9	617,1	742,4	1.860,0	1.871,8	1.893,6	1.918,2	1.929,0

	Agrario (1) (2)							Mar						
	1990	1995	2011	2012 (2)	2013(2)	2014	2015	1990	1995	2011	2012	2013	2014	2015
Andalucía	326,1	344,3	323,0					18,5	21,0	21,8	21,6	21,5	21,5	21,2
Aragón	61,9	60,2	8,7					0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Asturias	58,7	59,9	1,1					5,0	5,3	4,7	4,6	4,5	4,5	4,4
Baleares	30,2	29,4	4,8					2,9	3,1	2,9	2,9	2,9	2,8	2,8
Canarias	37,9	38,1	19,3					9,3	10,4	10,3	10,2	10,1	9,9	9,8
Cantabria	26,3	26,9	0,8					3,6	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0	3,9
C. A Mancha	112,0	113,3	48,3					0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
C. León	185,5	186,7	19,4					0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Cataluña	123,5	123,2	22,7					8,7	9,0	8,4	8,3	8,2	8,1	8,0
C. Valenciana	142,7	143,4	84,5					8,6	9,1	8,3	8,1	8,0	7,9	7,7
Extremadura	77,0	77,4	45,2					0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Galicia	271,5	275,1	5,9					33,9	40,9	53,0	53,6	54,3	54,7	55,0
Madrid	29,0	26,3	7,3					1,2	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Murcia	51,7	54,5	39,7					1,8	1,9	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9
Navarra	20,5	20,5	3,7					0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
País Vasco	29,0	28,1	1,3					11,7	13,1	13,2	13,0	12,9	12,8	12,6
A Ríoxa	12,7	12,6	1,5					0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ceuta	—	0,0	0,0					0,6	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Melilla	—	0,0	0,1					0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
España	1.596,3	1.620,3	637,1					106,4	120,5	131,3	131,1	131,1	130,8	130,0

Elaboración propia

Medias anuais en miles

A suma de cada un dos epígrafes non coincide necesariamente co exactitude co total de España ao empregar cantidades reducidas

(1) A partir do 01/01/2008, os traballadores por conta propia do réxime agrario intégranse no de autónomos

(2) A partir do 01/01/2012 os traballadores por conta allea do réxime Agrario intégranse no réxime Xeral

(3) A partir de Xunio de 2013 as pensións do réxime especial de empregados do fogar intégranse no réxime Xeral

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social

13.4. Análise dos datos sobre as pensións do sistema

13.4.1. Pensións de xubilación

O risco de vellez que dá orixe á pensión de xubilación pode concibirse de dous modos diferentes. Por un lado, a pensión pode presentarse como unha contraprestación aos servizos prestados por unha persoa ao longo da súa vida -pensión de vellez-. Dende un segundo punto

de vista, o traballador/a o chegar a certa idade é considerado como un inválido, as enfermidades da idade e a súa repercusión no rendemento profesional determina unha pensión de "retiro". Configuraríase, en ambos casos, como un dereito de crédito a través do que paliar, mediante unha renda substitutiva, a perda da renda profesional.

Estas dúas concepcións non conducen sempre ás mesmas consecuencias. A idade da percepción da pensión dependerá, no primeiro caso, sobre todo, de consideracións económicas, mentres que no segundo, virá dada pola situación de invalidez que se presume. Sen embargo, na práctica, ambas as dúas aproxímanse, xa que as esixencias económicas obrigan a miúdo a atrasar o dereito á pensión que se fai coincidir coa época que a invalidez poida presumirse de feito para a maior parte dos traballadores/as.

Esta pensión presenta dende o punto de vista da Seguridade Social importantes problemas nos seus aspectos técnicos: a idade previsible, a determinación da contía da prestación - cálculo da base reguladora-, a compatibilidade pensión-traballo e a imprescritibilidade do dereito ao recoñecemento da pensión.

Actualmente en España os requisitos para o acceso á pensión de xubilación son: ter cumprida a idade regulamentaria e ter cuberto un período mínimo de carencia.

A idade prevista legalmente é a de 65 anos, se ben como indicabamos na introdución deste capítulo a lei 27/2011 de 1 de Agosto de adecuación, adaptación e modernización do sistema de seguridade social, prevé un incremento paulatino desta idade ata os 67 anos, cun período transitorio de 15 anos, que culminará en 2027. Na actualidade existen posibilidades de xubilarse anticipadamente nos seguintes casos:

- Por razón do grupo o actividade profesional: Son grupos ou actividades cuxos traballos son de natureza excepcionalmente penosa, perigosa, tóxica ou insalubre e acusan elevados índices de morbilidade ou mortalidade, sempre que os traballadores afectados acrediten na respectiva profesión ou traballo o mínimo de actividade que se estableza, se atopen de alta ou situación asimilada e cumpran os demais requisitos xerais esixidos (período de cotización e feito causante). A partir de xaneiro de 2008 a aplicación dos coeficientes reductores non pode dar lugar a que o interesado acceda á pensión de xubilación con idade inferior a 52 anos. Aplícase os traballadores incluídos no estatuto mineiro, persoal de voo de traballos aéreos, traballadores ferroviarios, artistas, profesionais taurinos, e bombeiros ó servizo das administracións ou organismos públicos.
- Por discapacidade: A idade ordinaria se reducirá nun período equivalente ó que resulte de multiplicar o tempo efectivamente traballado os coeficientes do 0,25 en caso de discapacidade igual ou superior ó 45%, e do 0,50 se o traballador ten acreditado un grao de discapacidade

igual ou superior ó 65% e precisa doutra persoa par a realización dos actos esenciais da vida ordinaria. Rexe tamén o límite de 52 anos.

- Por ter a condición de mutualista : poderá causar dereito a pensión de xubilación a partir dos 60 anos con coeficientes redutores, para os traballadores/as que tiveran a condición de mutualistas nalgunha mutualidade laboral de traballo por conta allea antes do 1 de xaneiro de 1967, os de RENFE con anterioridade ó 14-7-1967, e os do réxime do Mar ó 1-8-1970, sempre que se atopen en alta ou asimilada á alta.

- Xubilación flexible: o sistema de xubilación gradual e flexible, é o derivado da posibilidade de compatibilizar, unha vez causada, a pensión de xubilación con un contrato a tempo parcial, con xornada mínima do 25% e máxima do 75%., minorando a pensión a parte proporcional inversa á redución da xornada de traballo realizada polo pensionista, en relación á dun traballador a tempo completo comparable. Excepcionalmente, en determinados supostos (reconversión industrial, xubilación parcial con contratos de relevo, xubilación especial aos 64 anos, traballos penosos, tóxicos, etc.), poderanse xubilar con antelación á idade ordinaria sen coeficientes redutores.

- Xubilación parcial: Os traballadores por conta allea que teñan máis de 60 anos e reúnan as demais condicións esixidas para ter dereito a pensión de xubilación poderán acceder á xubilación parcial nos seguintes termos:

Os maiores de 65 anos ou a idade de xubilación vixente reducindo a xornada entre un 25% e un 75% de xeito que dunha banda se posibilite a compatibilidade entre o percibo dunha pensión de xubilación e o desenvolvemento de actividades laborais e por outra permita a exoneración do pago de cotizacións sociais por continxencias comúns, excepto incapacidade temporal,

Os menores de 65 ou da idade de xubilación vixente deberán ser contratados a xornada completa, asimílanse ós contratados a tempo parcial cuxas xornadas , en conxunto sexan equivalentes en días teóricos ós dun traballador a tempo completo, debendo celebrarse simultaneamente un contrato de relevo.

- Xubilación especial ós 64 anos, sen coeficiente reductor, sempre que os traballadores /as reúnan os requisitos xerais esixidos para causar dereito a xubilación ordinaria e pertenzan a unha empresa que en virtude de convenio o pacto este obrigada a substituír simultaneamente ó traballador que se xubila por outro inscrito como desempleado.

A Lei 27/2011 establece dous formulas adicionais de anticipo da pensión de xubilación con coeficientes redutores de contía. Unha que deriva do cese non voluntario do traballador e outra que deriva do cese voluntario. Para ámbalas dúas modalidades será necesario un período mínimo de cotización de 33 anos.

A lei 27/2011 modifica o sistema de cálculo da pensión de xubilación que pasa dunha esixencia dun mínimo de 15 anos a 25, se ben cunha aplicación paulatina ata o ano 2022. Ase mesmo modifica o tempo preciso para acadar o cento por cento da base reguladora da pensión: polos primeiros 15 anos cotizados o 50%, a partir do ano dezaseis por cada mes adicional o 0,19% e os que rebasen o mes 248 o 0,18%, sen que a porcentaxe aplicable a base reguladora supere o cento por cento, salvo que se acceda á pensión cunha idade superior á que resulte de aplicación.

Os anos de referencia para poder acceder a pensión en relación coa cotización requirida é a que se contempla na seguinte táboa:

Anos	Cotización requirida	Idade esixida
2013	35 anos e 3 meses ou máis	65 anos
	Menos de 35 anos e 3 meses	65 anos e un mes
2014	35 anos e 6 meses ou máis	65 anos
	Menos de 35 anos e 6 meses	65 anos e 2 meses
2015	35 anos e 9 meses ou máis	65 anos
	Menos de 35 anos e 9 meses	65 anos e tres meses
2016	36 ou máis anos	65 anos
	Menos de 36	65 anos e catro meses
2017	36 anos e 3 meses ou máis	65 anos
	Menos de 36 anos e 3 meses	65 anos e 5 meses
2018	36 anos e 6 meses ou máis	65 anos
	Menos de 36 anos e 6 meses	65 anos e 6 meses
2019	36 anos e 9 meses ou máis	65 anos
	Menos de 36 anos e 9 meses	65 anos e 8 meses
2020	37 ou máis anos	65 anos
	Menos de 37 anos	65 anos e 10 meses
2021	37 anos e 3 meses ou máis	65 anos
	Menos de 37 anos e 3 meses	66 anos

2022	37 anos e 6 meses ou máis	65 anos	
	Menos de 37 anos e 6 meses	66 anos e 2 meses	
2023	37 anos e 9 meses ou máis	65 anos	
	Menos de 37 anos e 9 meses	66 anos e 4 meses	

2024	38 anos ou máis	65 anos	
	Menos de 38 anos	66 anos e 6 meses	
2025	38 anos e 3 meses ou máis	65 anos	
	Menos de 38 anos e 3 meses	66 anos e 8 meses	
2026	38 anos e 6 meses ou máis	65 anos	
	Menos de 38 anos e 6 meses	66 anos e 10 meses	
2027	38 anos e 9 meses ou máis	65 anos	
	Menos de 38 anos e 9 meses	67 anos	

As pensións de xubilación da Seguridade Social constitúen as máis importantes dende o punto de vista numérico e tamén en contía económica.

Cadro 13.13

Pensións de xubilación. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/ 2008-2015

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe%
1990	Nº	101,6	55,6	54,9	57,8	269,9	2.803,8	9,63
	Pensión media	282,09	251,62	248,92	279,69	268,61	308,07	87,19
1997	Nº	124,8	62,6	60,7	77,0	325,1	3.502,5	9,28
	Pensión media	419,60	364,01	355,15	414,34	395,42	478,28	82,68
1998	Nº	147,8	83,0	74,8	111,0	416,6	4.400,9	9,47
	Pensión media	433,53	374,40	365,07	427,70	407,99	496,15	82,23
2008	Nº	160,4	79,2	70,1	126,4	436,0	4.936,8	8,83
	Pensión media	737,0	616,0	598,5	739,9	693,9	845,4	82,08
2009	Nº	162,7	78,7	69,9	128,6	440,0	5.038,9	8,73
	Pensión media	764,2	635,6	616,6	766,4	718,7	875,0	82,14
2010	Nº	165,0	78,0	69,7	130,9	443,6	5.140,6	8,63
	Pensión media	793,3	656,2	636,2	794,1	745,1	905,9	82,24
2011	Nº	167,6	77,5	69,6	133,4	448,1	5.246,2	8,54
	Pensión media	820,7	677,7	655,7	824,7	771,9	936,4	82,43
2012	Nº	169,9	76,7	69,3	135,4	451,3	5.330,2	8,47
	Pensión media	829,3	684,6	660,7	834,3	780,3	946,4	82,45
2013	Nº	172,8	76,3	69,1	138,0	456,1	5.451,5	8,37
	Pensión media	860,3	709,4	682,8	866,1	809,9	979,5	82,68
2014	Nº	175,7	75,8	69,3	140,9	461,6	5.559,0	8,30
	Pensión media	871,4	717,2	689,4	877,7	820,4	991,0	82,78
2015	Nº	178,0	75,2	69,0	143,2	465,5	5.641,9	8,25
	Pensión media	911,7	748,3	714,5	916,3	857,8	1.033,2	83,02

Elaboración propia

Números en miles redondeados. Medias anuais

Promedio mensual, en euros, a decembro de cada ano

Porcentaxe: %Galicia/ España

(1) A partir de novembro de 1997, as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran incluídas nas de xubilación

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Na Comunidade Autónoma Galega (cadro 13.14) hai, en 2015, 465.500 pensións de xubilación- 3.900 máis que en 2014 -, cun aumento menor co do último ano. Representan o 8,25% das 5.641.900 existentes en España. Do exame dos datos do cadro 13.13 e dos datos de informes de pasados anos pódese observar o incremento importantísimo do número das devanditas prestacións entre os anos 1997 e 1998, tanto na comunidade autónoma, como no total español, que é debido na súa maioría á conversión das pensións de incapacidade permanente dos beneficiarios/as de 65 ou máis anos en pensións de xubilación, mentres que os aumentos interanuais de 1999 a 2002 son máis cativos e consecuencia do aumento natural do número das pensións, en 2003 permanece na mesma cantidade, diminúe en 2004, en 1.800, volve a aumentar moi lixeiramente en 2005, máis significativamente en 2006, increméntanse en tan só 1.200 en 2007, e 2.200 en 2008 e por último en 4.000 en 2009, 3.600 en 2010; 4.500 en 2011; 3.200 en 2012; 4.800 en 2013, 5.500 en 2014 e 3.900 en 2015. Na provincia de Lugo nos sete últimos anos baixan lixeiramente o número, en Ourense baixan de 2008 a 2013, subindo en 200 en 2014 e baixando novamente en 300 no ano 2015, mentres

que nestes últimos sete anos aumentan anualmente en escasa medida nas outras dúas provincias galegas.

Como sinalabamos en informes anteriores, a estrutura da poboación das provincias de Lugo e Ourense, onde cun 24,07% da poboación da comunidade autónoma se concentra en 2015 máis dun 30,98% dos pensionistas de xubilación, constitúe un trazo fundamental e xoga un importante papel na elevada porcentaxe de Galicia sobre o total nacional.

A media en 2015 das pensións galegas de xubilación situouse en 857,8 euros ao mes, subindo 37,4 euros con respecto ao pasado ano, mentres que a media estatal increméntase, en 2015, en 42,2 euros, situándose en 1.033,2 euros -175,4 € por riba da media galega-.

As provincias de Lugo e Ourense, polo importante número de pensións de xubilación do Réxime Agrario, aparecen ambas as dúas con de 284,9 euros no primeiro caso e 318,7 no segundo, de diferenza con respecto á media estatal.

13.4.2. Pensións de invalidez permanente

Nas orixes da institucionalización do seguro de invalidez, a finais do século XIX, este foi concibido como unha vellez prematura, dando orixe a unha renda vitalicia que supoñía en realidade unha liquidación anticipada da pensión de vellez. A evolución posterior permitiu definir a invalidez cunha noción distinta á de xubilación na que cada vez con maior énfase vaise poñendo o acento nas medidas encamiñadas á rehabilitación e recuperación do traballador.

A invalidez, dende o punto de vista de prestación contributiva, defínese pola súa relación co exercicio dunha actividade profesional, ben como unha incapacidade para exercer unha profesión determinada -incapacidade permanente total para a profesión habitual- podendo neste caso dedicarse a outra distinta, ou ben como unha incapacidade xeral para a obtención de calquera tipo de ingresos -incapacidade permanente absoluta-, que lle inhabilita por completo para toda profesión ou oficio.

A invalidez tamén pode orixinar unha incapacidade parcial para a profesión habitual, que no sistema español de Seguridade Social é aquela que sen acadar o grado de total, ocasiona ao traballador/a unha diminución do 33% no seu rendemento normal para dita profesión, sen impedirle a realización das tarefas fundamentais desta.

A Seguridade Social española prevé tamén unha incapacidade absoluta agravada, que constitúe a gran invalidez, para aqueles traballadores/as incapacitados/as absolutos que, como consecuencia de perdas anatómicas ou funcionais, necesitan a asistencia doutra persoa para realizar os actos máis esenciais da vida, tales como vestirse, desprazarse, xantar ou análogos.

O acordo sobre consolidación e racionalización do sistema da Seguridade Social e a Lei 24/1997 establecen a regulación da invalidez absoluta e gran invalidez nos termos actuais, se

ben introducen determinadas medidas que confiren unha maior transparencia e seguridade xurídica no recoñecemento e graduación das incapacidades permanentes (total e parcial) efectuadas de acordo a un listado que se aprobe regulamentariamente e a un réxime de incompatibilidades co traballo, pasando a denominarse e equipararse, a partir dos 65 anos, a pensión por incapacidade permanente á pensión de xubilación. Non obstante, o “acordo para a mellora e o desenvolvemento do sistema de protección social” contempla a eliminación do tope de 65 anos para acceder á declaración de incapacidade permanente cando esta se derive de accidente de traballo ou enfermidade profesional.

As pensións de incapacidade experimentan pequenas subidas no seu número ata 1997 -ver informes anteriores e o cadro 13.14-, en que baixan en moi escasa medida en relación ao ano precedente. As pensións de incapacidade permanente sofren en 1998 unha drástica diminución polo feito de que a partir de novembro de 1997 os beneficiarios das pensións de incapacidade permanente de 65 anos ou máis pasen a ter a condición de xubilados. A baixada é de tal xeito que das 146.500 existentes en 1997 en toda Galicia, quedan só 59.200; en 1998 dita diminución é maior porcentualmente en Galicia –o 59,59%- que no total estatal o -50,54%-. En 2015 o número das pensións de invalidez diminúen en 400 na comunidade autónoma, subindo no total estatal en 2.200. As 68.500 pensións de incapacidade permanente existentes en Galicia pasan a representar un 7,35% sobre as da mesma natureza en España e o 9,12% respecto do total de pensións na Comunidade Autónoma.

Cadro 13.14

Pensións de invalidez. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/ 2008-2015

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
1990	Nº	36,3	32,8	23,2	54,7	147,0	1.567,9	9,38
	Pensión Media	251,10	226,82	229,24	240,22	238,21	284,33	83,78
1997	Nº	39,6	31,2	22,1	53,6	146,5	1.626,6	9,01
	Pensión Media	432,98	337,76	353,46	378,47	385,22	471,29	81,74
1998	Nº	19,5	10,9	7,7	21,1	59,2	804,5	7,36
	Pensión Media	456,19	355,08	372,07	396,08	407,74	492,94	82,72
2008	Nº	26,4	9,3	9,2	22,7	67,5	906,8	7,44
	Pensión Media	726,33	675,68	674,50	712,32	707,67	826,39	85,63
2009	Nº	26,8	9,2	9,3	23,0	68,3	920,9	7,42
	Pensión Media	745,75	710,45	701,48	731,78	730,23	845,66	86,35
2010	Nº	27,2	9,3	9,5	23,2	69,1	933,7	7,40
	Pensión Media	762,89	736,89	719,78	753,85	750,46	864,96	86,76
2011	Nº	27,2	9,5	9,5	23,6	69,8	938,5	7,44
	Pensión Media	780,35	760,77	743,47	772,79	770,08	883,05	87,21
2012	Nº	27,1	9,7	9,6	23,6	69,9	943,3	7,41
	Pensión Media	784,52	767,29	750,29	778,58	775,46	887,29	87,40
2013	Nº	26,9	9,8	9,6	23,3	69,5	935,2	7,44
	Pensión Media	805,53	790,66	776,75	801,48	798,12	907,64	87,93
2014	Nº	26,4	10,1	9,7	22,8	68,9	929,5	7,42
	Pensión Media	810,12	797,71	783,48	808,11	803,97	912,89	88,07
2015	Nº	25,9	10,2	9,9	22,6	68,5	931,7	7,36
	Pensión Media	829,21	813,63	806,45	823,31	821,64	927,53	88,58

Elaboración propia

Números en miles redondeados. Medias anuais

Promedio mensual, en euros, a decembro de cada ano

Porcentaxe: Galicia/ España

(1) A partir de novembro de 1997, as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran incluídas nas de xubilación

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social

O mesmo que ocorre coas pensións de xubilación, a proporción de pensións de invalidez en Galicia, en relación co total destas en España, era tradicionalmente moito maior que a da poboación. Sen embargo, despois de 1998 queda establecida nun 7,36%, fronte ao 9% do ano anterior, o que sen dúbida pon de manifesto o elevado número de incapacitados/as permanentes de 65 anos ou máis existentes en Galicia, que engrosan xa a partir de 1998 o número de pensionistas de xubilación.

En 2015 aumentan moi lixeiramente na provincia de Lugo e Ourense e diminúen lixeiramente en A Coruña e Pontevedra. No cómputo da comunidade autónoma o número de pensionistas

de incapacidade baixa en 400 pensións e sube 2.200 no conxunto de España. A contía media da prestación de invalidez permanente en Galicia, é de 821,64 euros mes, subindo con respecto a 2014 en 17,67 euros, pero inferior en preto de 106 euros á media estatal, sendo significativamente baixas as correspondentes ás provincias de Lugo e Ourense.

O cadro 13.15 proporciónanos información sobre a distribución do número de pensións de invalidez segundo os grados de incapacidade. De acordo con estes datos o volume maior de pensionistas de invalidez en Galicia son os incapacitados totais: 46.110, que representan o 67,31% do total de inválidos/as galegos, e o 8,67% dos incapacitados totais españois, unha cifra maior en máis de dous puntos e medio que a que correspondería a proporción da poboación, aínda así moito máis baixa que a dos anos precedentes a 1998 en que en virtude do importantísimo transvase de incapacitados/as permanentes con 65 ou máis anos a xubilados operada en dito ano, corrixe en parte a enorme desproporción de anos anteriores.

Cadro 13.15

**Pensións de incapacidade permanente en vigor segundo grao de incapacidade.
Por provincias. Galicia/España. 2008/2015**

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
Gran invalidez							
2008	998	339	279	743	2.359	31.650	7,45
2009	990	344	270	721	2.325	32.178	7,23
2010	978	351	264	724	2.317	32.700	7,09
2011	993	360	262	715	2.330	32.973	7,07
2012	984	362	270	721	2.337	33.050	7,07
2013	983	361	285	712	2.341	32.625	7,18
2014	965	366	284	679	2.294	32.405	7,08
2015	935	356	292	676	2.259	32.553	6,94
Incap. Perm. Absoluta(*)							
2008	8.198	3.339	3.113	7.652	22.302	381.941	5,84
2009	8.130	3.331	3.115	7.619	22.195	384.492	5,77
2010	8.012	3.369	3.099	7.619	22.099	386.271	5,72
2011	7.853	3.476	3.063	7.523	21.915	384.932	5,69
2012	7.723	3.517	3.051	7.319	21.610	383.297	5,64
2013	7.529	3.511	3.028	7.065	21.133	376.306	5,62
2014	7.255	3.515	3.030	6.828	20.628	370.386	5,57
2015	6.971	3.479	3.065	6.662	20.177	367.210	5,49
Incap. Perm. Total							
2008	17.132	5.583	5.774	14.266	42.755	492.088	8,69
2009	17.671	5.540	5.953	14.580	43.744	503.276	8,69
2010	18.150	5.549	6.134	14.839	44.672	514.054	8,69
2011	18.352	5.660	6.164	15.339	45.515	520.079	8,75
2012	18.419	5.788	6.232	15.562	46.001	526.949	8,73
2013	18.377	5.950	6.254	15.509	46.090	526.289	8,76
2014	18.151	6.207	6.364	15.293	46.015	526.693	8,74
2015	17.981	6.388	6.496	15.245	46.110	531.905	8,67

Elaboración propia

Medias anuais. Porcentaxe: % Galicia/ España

(*)A partir de novembro de 1997, as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran incluídas nas de xubilación

As pensións de incapacidade permanente parcial suprimíronse no ano 1966, pasando a percibir os novos beneficiarios unha cantidade tanto alzado.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

13.4.3. Pensións de viuvez

Integrada dentro do que tradicionalmente se considera como seguro por falecemento ou prestacións por morte e supervivencia, a pensión de viuvez ten como finalidade reparar o dano causado pola desaparición dun dos cónxuxes, e a ela ten dereito o supervivente, cónxuxe o parella de feito, neste caso se o falecemento é posterior a 1 de xaneiro de 2008, e con certos requirimentos económicos, nos seguintes termos de carácter xeral: se o falecido/a se atopase no momento do óbito en alta ou situación asimilada á alta, en caso de morte por enfermidade común deberá completar un período mínimo de cotización de cincocentos días, dentro dos cinco anos anteriores ao falecemento, non esixíndose ningún período en caso de accidente, sexa ou non laboral, ou enfermidade profesional. Se o falecido/a non estivera de alta ou situación asimilada á alta poderán causar dereito a pensión sempre que se acredite un período mínimo de cotización de quince anos (reforma da Lei 24/1997).

No suposto de separación ou divorcio, o dereito á pensión de viuvez corresponderá a quen sexa ou fora cónxuxe lexítimo, e aos separados/as ou divorciados/as que non contraeran novas nupcias, en contía proporcional ao tempo vivido co cónxuxe falecido, con independencia das causas que determinaran a separación ou o divorcio, garantíndose en todo caso o 40% a favor do cónxuxe o supervivente dunha parella de feito con dereito a viuvez. É compatible con calquera renda de traballo do beneficiario e coa pensión de xubilación ou incapacidade permanente a que o mesmo tivera dereito.

A Lei 24/1997, do 15 de xullo, sobre consolidación e racionalización do sistema da Seguridade Social estableceu modificacións normativas nas prestacións de viuvez, co incremento da súa contía atendendo ao nivel de renda e cargas familiares, centrándose, prioritariamente, nas pensións mínimas daqueles que teñan menos de 60 anos, para equiparar a súa contía coas pensións mínimas que o sistema outorga aos viúvos/as maiores de 60 anos, o que se realizou gradualmente tendo plena aplicación no ano 2000. O “acordo para a mellora e o desenvolvemento do sistema de protección social” do 9 de abril de 2001 contempla a previsión do incremento da porcentaxe a aplicar sobre a base reguladora do 45% dese momento ata o 52% na actualidade e o 70% no caso de viúvos/as con cargas familiares e un novo marco de compatibilidades permitindo nalgúns casos manter a pensión aínda que o pensionista contraia novas nupcias. A lei 40/2007 de 30 de decembro de Medidas en materia de Seguridade Social equipara os matrimonios coas parellas de feito en relación coa viuvez.

Continúa en 2015 a tendencia no aumento de pensións de viuvez en Galicia (cadro 13.16), nunha contía que se cifra en 200 novos pensionistas viúvos ou viúvas máis que o ano anterior.

Cadro 13.16

Pensións de viuvez. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/2008-2015

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
1990	Nº	44,8	21,6	18,4	34,6	119,5	1.541,0	7,75
	Pensión media	175,80	137,43	138,96	171,94	162,07	188,76	85,86
1997	Nº	57,1	26,3	23,0	44,0	150,4	1.897,5	7,93
	Pensión media	271,07	206,26	214,72	266,10	250,20	297,63	84,06
1998	Nº	58,4	26,8	23,6	45,0	153,8	1.936,7	7,94
	Pensión media	278,54	215,35	221,12	273,88	257,36	307,09	83,80
2008	Nº	69,8	29,9	26,2	53,9	179,8	2.249,9	7,99
	Pensión media	496,2	391,9	402,7	484,8	461,9	550,8	83,86
2009	Nº	70,5	29,9	26,3	54,5	181,2	2.270,3	7,98
	Pensión media	512,7	405,2	417,1	500,3	477,4	568,8	83,93
2010	Nº	71,1	30,0	26,4	55,1	182,6	2.290,1	7,97
	Pensión media	526,3	416,9	430,0	513,6	490,6	583,6	84,07
2011	Nº	71,7	30,1	26,4	55,7	183,8	2.309,3	7,96
	Pensión media	540,1	428,8	441,8	526,3	503,7	598,6	84,16
2012	Nº	72,3	29,9	26,4	56,3	184,9	2.322,9	7,96
	Pensión media	542,7	431,6	444,7	528,9	506,5	601,6	84,20
2013	Nº	72,7	30,0	26,4	56,8	185,8	2.336,2	7,95
	Pensión media	557,4	444,6	458,5	543,5	520,9	617,6	84,34
2014	Nº	73,1	29,9	26,4	57,2	186,6	2.348,4	7,94
	Pensión media	561,0	448,3	461,9	547,0	524,6	621,5	84,41
2015	Nº	73,5	29,7	26,3	57,4	186,8	2.353,3	7,94
	Pensión media	574,0	460,2	472,0	559,1	537,1	634,6	84,64

Elaboración propia

Números en miles. Medias anuais

Promedio mensual, en euros, a decembro de cada ano

Porcentaxe: % Galicia/ España

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

As 186.800 pensións de viuvez en Galicia representan un 7,94% do total español, destacando con respecto ao total da poboación, as cifras de Lugo e Ourense cunha maior porcentaxe sobre o total da poboación provincial que as da Coruña e Pontevedra.

Como sinalabamos en informes anteriores, a media da contía económica das pensións de viuvez nas provincias galegas –537,10 euros- é inferior á do conxunto de España, nun proceso, ademais, no que a diferenza a favor da media nacional vaise acrecentando ano tras ano, pasando, como pode observarse no citado cadro 13.16, dos 26,69 euros mensuais menos en 1990, a 97,5 en 2015.

Tendo en conta a baixa dotación destas pensións -o 52% da base reguladora (excepto viuvos/as con cargas familiares) ou o mínimo legal- e mesmo a posibilidade de reparto en caso de haber ex cónxuxes superviventes ou parellas de feito con dereito á pensión, a diferenza da

contía en máis dun 15% reviste, se cabe, maior importancia. Como no resto das pensións, as diferenzas das medias de Lugo e Ourense, con respecto ao total español, son aínda maiores.

13.3.4. Pensións de orfandade

A pensión de orfandade que deriva do falecemento do causante, ten por finalidade a obtención dunha prestación por cada un dos fillos/as, calquera que sexa a natureza legal da súa filiación, que sexan menores de certa idade ou estean incapacitados/as para todo traballo, sempre que no seu caso teña cuberto o período mínimo de cotización esixido para ter dereito á pensión de viuvez.

A incapacidade para o traballo debe ser permanente e absoluta, que inhabilite para toda profesión ou oficio.

Tamén terán dereito á pensión de orfandade, nas mesmas condicións, os fillos/as adoptivos do causante, sempre que a adopción tivera lugar con dous anos de antelación.

Así mesmo, terán dereito os fillos/as que o cónxuxe supervivente levara ao matrimonio sempre que se celebre con dous anos de antelación, se comprobe que convivían co causante e ás súas expensas e que non teñan dereito a outra pensión da Seguridade Social, nin queden familiares con obriga e posibilidades de prestarlles alimentos, segundo a lexislación civil.

Na data do falecemento do causante, os fillos indicados anteriormente deben ser:

- Con carácter xeral, menores de 21 anos o maiores que teñan reducida a súa capacidade de traballo nun grado de incapacidade absoluta o gran invalidez.

Nos casos de orfandade absoluta e de orfos con unha discapacidade igual ou superior ó 33%:

A idade amplíase a 25 anos se o orfo non traballa o seus ingresos son inferiores o SMI, en cómputo anual.

Nos casos de orfandade simple aplicase tamén o límite de 25 anos a partir do 01-01-2014.

Durante 2015 produciuse en Galicia (cadro 13.17) un incremento de 275 pensións de orfandade, con respecto o ano anterior, aumento que ten lugar en tódalas provincias, galegas, coa excepción de Lugo en que baixa en número de 6. Os 23.966 orfos/as acollidos ao sistema da Seguridade Social no país galego representan o 7,09% do total estatal, dos cales o 40,68% son da Coruña, o 34,57% de Pontevedra, o 12,91% de Lugo e o 11,84% de Ourense.

O importe medio da contía da pensión experimenta no ano 2015 un incremento en Galicia de 4,24 euros e no conxunto do Estado de 5,14 €, sendo a da Comunidade Autónoma Galega lixeiramente inferior á media estatal, cunha diferenza, a favor do total do Estado, no ano 2015 de 5,94 euros mensuais.

Cadro 13.17

Pensións de orfandade. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/2008-2015

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
1990	Nº	5.448	1.564	1.561	4.707	13.280	163.653	8,11
	Pensión media	154,31	138,21	137,60	155,83	150,99	157,84	95,66
1997	Nº	6.986	2.163	1.942	5.829	16.920	212.146	7,98
	Pensión media	177,23	164,13	171,66	173,75	173,72	181,37	95,78
1998	Nº	7.559	2.363	2.127	6.369	18.418	231.733	7,95
	Pensión media	181,52	167,37	174,46	176,58	177,18	186,05	95,23
2008	Nº	8.177	2.631	2.396	6.729	19.933	261.012	7,64
	Pensión media	342,58	323,84	328,46	323,35	331,92	337,77	98,81
2009	Nº	8.165	2.621	2.457	6.802	20.045	266.436	7,52
	Pensión media	355,71	335,67	339,52	336,94	344,74	348,69	98,87
2010	Nº	8.133	2.641	2.490	6.821	20.085	270.488	7,43
	Pensión media	366,06	342,03	348,42	345,84	353,85	357,60	98,95
2011	Nº	8.186	2.690	2.487	6.870	20.233	275.077	7,36
	Pensión media	375,60	352,07	357,56	356,47	363,76	367,62	98,95
2012	Nº	8.633	2.831	2.620	7.275	21.359	294.827	7,24
	Pensión media	372,23	352,29	354,29	352,19	360,56	365,30	98,70
2013	Nº	9.105	2.980	2.739	7.716	22.540	315.546	7,14
	Pensión media	377,19	360,43	358,93	357,37	365,97	370,57	98,76
2014	Nº	9.626	3.100	2.817	8.148	23.691	335.637	7,06
	Pensión media	373,72	357,67	357,87	354,07	362,97	368,01	98,63
2015	Nº	9.751	3.094	2.837	8.284	23.966	338.208	7,09
	Pensión media	377,49	362,18	364,96	357,75	367,21	373,15	98,41

Elaboración propia

Datos do nº de pensións e pensión media a decembro de cada ano

Porcentaxe: % Galicia/ España

Fonte: INSS

13.3.5. Pensións en favor de familiares

O aseguramento derivado da morte pode chegar ademais de ao cónxuxe e aos fillos/as a outros parentes consanguíneos do causante -avós, pais, irmáns e netos- que reúnan certos requisitos, entre eles, ineludiblemente, a convivencia co causante dous anos antes do falecemento, non ter dereito a outra pensión e carecer de medios de subsistencia e de familiares obrigados a dar alimentos.

En 2015, en Galicia, segundo o cadro 13.18, increméntanse en 172 o número de pensións en relación co ano anterior, para acadar os 6.004 pensionistas galegos que representan o 15,29% do total do conxunto nacional.

O dato máis salientable da análise provincial é o elevado número de pensionistas da provincia de Ourense, sobre todo, se a comparamos con Lugo, á que case duplica. Incrementábase en 2015 o número de pensións nas catro provincias galegas.

No que se refire á contía media de pensión cabe destacar polo que atinxe ao global galego en 2015 (474,29 euros-), que é netamente inferior á media estatal –522,52 mensuais-, e a media nas provincias de Ourense e Lugo é máis de 70 euros inferior a media estatal.

Cadro 13.18

Pensións a favor de familiares. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/2008-2015

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
1990							
Nº	977	193	462	1.110	2.742	26.484	10,35
Pensión media	188,74	189,47	171,65	175,81	180,68	190,59	94,80
1997							
Nº	1.658	502	869	1.706	4.735	45.988	10,30
Pensión media	222,21	198,29	218,83	217,33	217,30	217,62	99,85
1998							
Nº	1.659	502	898	1.646	4.705	45.460	10,35
Pensión media	230,87	205,90	221,74	224,36	224,18	225,49	99,42
2008							
Nº	1.967	702	1.102	1.596	5.367	37.674	14,25
Pensión media	419,69	378,39	403,32	414,58	409,41	443,94	92,22
2009							
Nº	2.010	726	1.104	1.659	5.499	37.810	14,54
Pensión media	418,14	426,54	393,11	414,05	421,65	455,93	92,48
2010							
Nº	2.027	732	1.124	1.680	5.563	37.628	14,78
Pensión media	440,96	406,98	424,47	436,93	431,94	470,57	91,79
2011							
Nº	2.098	762	1.144	1.684	5.688	38.121	14,92
Pensión media	454,63	416,66	436,95	455,10	446,13	482,70	92,42
2012							
Nº	2.095	698	1.159	1.726	5.678	37.967	14,96
Pensión media	462,03	417,81	437,46	462,52	451,73	488,24	92,52
2013							
Nº	2.100	751	1.144	1.730	5.725	38.030	15,05
Pensión media	476,38	433,95	445,21	477,31	464,87	505,60	91,94
2014							
Nº	2.125	759	1.165	1.783	5.832	38.667	15,08
Pensión media	477,28	441,03	449,86	478,58	467,48	510,91	91,50
2015							
Nº	2.205	776	1.199	1.824	6.004	39.273	15,29
Pensión media	482,07	451,60	449,23	491,01	474,29	522,52	90,77

Elaboración propia

Datos do nº de pensións e promedio , a decembro de cada ano

Porcentaxe: % Galicia/ España

Fonte: IN Fonte: INSS

13.5. Outras prestacións

A Lei 42/1994, do 30 de decembro, de medidas fiscais, administrativas e de orde social crea unha nova figura entre as prestacións da Seguridade Social: a incapacidade temporal, que vén a substituír á incapacidade laboral transitoria (ILT) e á invalidez provisional. A incapacidade

temporal ten unha duración de doce meses, prorrogables por outros seis. Así mesmo, a citada lei desvincula da incapacidade temporal a continxencia de maternidade, que adquire categoría de prestación autónoma con dereito a unha cobertura do 100% da base reguladora.

Examinaremos dentro deste apartado os datos de incapacidade temporal e maternidade, obtidos do Informe económico-financieiro da Seguridade Social no que se refire aos procesos de incapacidade temporal e dos datos estatísticos do Ministerio de Emprego e Seguridade Social información no referente as prestacións de maternidade e paternidade.

13.5.1. Prestacións de incapacidade temporal

Existían, a 31 de maio de 2015 -cadro 13.19- 37.132 traballadores/as de Galicia en proceso de Incapacidade Temporal, 5.097 máis que o ano precedente, dos que o número maior correspondían a provincia da Coruña: 15.932 e o inferior á de Ourense: 3.425, destaca o elevado número de procesos por continxencias comúns- causados por enfermidades comúns o accidentes non laborais- dos traballadores por conta propia, que soben en 2015, con respecto a 2014 e representan en dito ano o 10,12% do total español.

Cadro 13.19

Procesos de Incapacidade Temporal en vigor. Galicia/España a 30/06/2014 e 31/05/2015

	Continxencias Comúns				Continxencia profesionais		Total 2014	Total 2015
	conta allea		conta propia		conta propia e allea			
	2014	2015	2014	2015	2014	2015		
A Coruña	9.233	10.816	3.223	3.479	1.439	1.637	13.895	15.932
Lugo	2.284	2.728	1.292	1.550	411	501	3.987	4.779
Ourense	2.032	2.187	846	869	314	369	3.192	3.425
Pontevedra	7.423	8.941	2.414	2.793	1.124	1.262	10.961	12.996
Galicia	20.972	24.672	7.775	8.691	3.288	3.769	32.035	37.132
Epaña	335.440	393.918	80.364	85.873	45.107	52.584	460.911	532.375

Fonte: Informe económico-financieiro dos Presupostos da Seguridade Social 2015 e 2016

A prevalenza da I.T. fai referencia ó número de procesos rexistrados en vigor en relación coa poboación protexida e se calcula dividindo o número de procesos ó final do período entre a poboación protexida nesa data e o resultado se multiplica por mil. Como pode apreciarse - cadro 13.20- Galicia supera moi amplamente as “ratios” do total nacional sobre todo na prevalenza das continxencias comúns dos traballadores por conta propia, que supera en máis de 12 puntos o dato do total estatal, as catro provincias superan moi amplamente as cifras estatais destacando sobre todo as de Pontevedra, en relación coa prevalenza das continxencias comúns e as de Lugo polo que atinxe ás profesionais.

Cadro 13.20

Prevalencia de I.T. por tipo de contingencia Galicia / España. Datos a 31-05-2015

	Continxencias Comuns		Continxencias Profesionais
	Prevalencia por mil traballadores		Prevalencia por mil traballadores
	conta allea	conta propia (1)	conta propia e allea
A Coruña	32,19	38,71	4,76
Lugo	32,26	42,92	5,30
Ourense	28,83	33,22	4,74
Pontevedra	32,97	42,30	4,78
Galicia	32,14	39,83	4,83
España	26,81	27,23	3,63

Elaboración propia

(1) autónomos e fogar

Fonte: Informe económico-financiero dos orzamentos da Seg. Social 2016.

13.5.2. Prestacións de maternidade

Considéranse situacións protexidas a maternidade, a adopción e o acollemento preadoptivo ou permanente, durante os períodos de descanso que se aproveiten por ditas situacións. A prestación consiste nun subsidio en función da base reguladora que, no caso da maternidade, é de 16 semanas de duración, ampliables por parto múltiple en dúas semanas máis por cada fillo. Nos supostos de adopción e acollemento, tanto preadoptivo como permanente, de menores de ata seis anos, a suspensión terá unha duración de 16 semanas, ampliables no suposto de adopción ou acollemento múltiple en dúas semanas por fillo/a; esténdese o suposto a maiores discapacitados/as ou minusválidos/as con especiais dificultades de inserción. O período de descanso poderá ser utilizado pola nai ou a opción desta, tamén polo outro proxenitor no caso de que ámbolos dous traballen, sen prexuízo das seis semanas inmediatas ó parto de descanso obrigatorio para a nai.

Cadro 13.21

Prestacións de maternidade 2012-2015

	Número de prestacións								Importe das Prestacións			
	2012		2013		2014		2015		2012	2013	2014	2015
	total	% percibidas pai(*)	total	% percibidas pai	total	% percibidas pai	total	% percibidas pai	miles de euros	miles de euros	miles de euros	miles de euros
A Coruña	6.561	2,1	6.467	2,5	6.153	2,4	6.237	2,5	36.152,26	33.913,36	32.522,71	33.342,89
Lugo	1.564	2,2	1.562	2,0	1.499	1,9	1.596	2,3	7.868,65	7.611,46	7.414,09	7.810,46
Ourense	1.360	3,4	1.363	2,8	1.328	2,2	1.284	1,9	6.753,86	6.544,12	6.409,91	6.272,03
Pontevedra	5.708	2,0	5.491	1,8	5.299	1,8	5.325	2,1	29.154,21	26.479,48	26.146,22	26.412,37
Galicia	15.193	2,2	14.883	2,2	14.279	2,1	14.442	2,3	79.928,98	74.548,42	72.492,93	73.837,75
España	268.732	1,7	288.842	1,7	281.151	1,7	278.389	1,9	1.741.478,97	1.609.516,41	1.585.345,76	1.579.656,08

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

(*) só pode disfrutar as de adopción ou acollemento

Os períodos de suspensión do contrato de traballo por maternidade, adopción ou acollemento, ou por paternidade poderán ter dereito en réxime de xornada completa ou a tempo parcial, neste caso precísase acordo previo entre o empresario e o traballador afectado.

De acordo co se contempla no cadro 13.21 existen 14.442 perceptores do subsidio de maternidade en Galicia a 31 de decembro de 2015 – 165 máis que na mesma data do ano anterior-, dos que na súa maior parte – 97,7%- percíbeas as nais . Por provincias A Coruña ten o número máis grande de beneficiarios -6.237 – e Ourense o máis escaso -1.284-. O importe anual en concepto de maternidade en Galicia, cadro 13-21 representa en 2015 a cantidade de 73,84 millóns, incrementando en 1,34 millóns de euros a contía do ano 2014.

13.5.3. Prestacións de paternidade

A prestación de paternidade, regulada na lei orgánica 3/2007 de 22 de Marzo, para a igualdade efectiva de mulleres e homes, constitúe un dereito individual, exclusivo e intransferible do pai consistente na suspensión do contrato polos mesmos motivos ca maternidade (nacemento de fillo, adopción ou acollemento) con dereito a unha contía tamén similar: o cento por cento da base reguladora e con unha duración de 13 días.

Cadro 13.22

Prestacións de Paternidade 2011-2015. Galicia/España

	Número de prestacións					Importe das prestacións (miles de euros)				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
A Coruña	5.624	5.215	5.016	4.831	5.019	4.440,47	4.177,84	3.919,65	3.984,46	4.011,61
Lugo	1.143	1.099	1.135	1.139	1.231	800,28	819,01	796,84	820,06	910,19
Ourense	1.121	1.038	1.067	1.018	1.049	800,49	767,13	761,17	760,79	750,97
Pontevedra	4.773	4.304	4.142	4.168	4.120	3.660,24	3.328,36	3.222,87	3.243,99	3.181,89
Galicia	12.661	11.656	11.360	11.156	11.419	9.701,48	9.092,34	8.700,53	8.809,30	8.854,66
España	269.715	245.867	237.988	235.678	238.806	225.273,97	208.725,48	198.974,13	201.229,15	201.786,30

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Como pode apreciarse- cadro 13.22- o número de prestacións no ano 2015 increméntase lixeiramente co respecto a 2014. Os 11.419 perceptores galegos da prestación de paternidade en 2015 representan o 4,78% do total do Estado e percibiron en 2015, 8 millóns 855 mil euros que supoñen o 4,39% da contía global de España.

13.5.4. Prestacións familiares por fillo a cargo

A prestación familiar por fillo a cargo experimenta, a partir de 1991, unha importante transformación, perdendo o seu carácter de prestación exclusiva da Seguridade Social e pasando a ter carácter universal. O Real decreto lei 1/2000, do 14 de xaneiro, actualizou a contía das prestacións por fillos menores de 18 anos non discapacitados e por fillos tamén menores discapacitados nun grao igual ou superior ao 33%, establecendo a súa vez dúas novas prestacións de pago único: a primeira, é dirixida aos casos de nacemento do terceiro ou posterior fillo e a segunda, para supostos de parto múltiple.

Cadro 13.23

Beneficiarios/as de prestacs. por fillo/a a cargo. Galicia/ España 1993/ 2004-2015

	Total												
	1993	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
A Coruña	31539	17.116	16.605	15.769	15.287	15.362	15.326	15.646	15.629	15.816	16.582	17.638	18.241
Lugo	14.588	6.323	6.087	5.657	5.357	5.388	5.417	5.481	5.376	5.301	5.567	5.762	5.909
Ourense	12.597	5.692	5.335	4.972	4.731	4.735	4.735	4.757	4.716	4.701	4.850	4.996	5.058
Pontevedra	32.697	16.759	16.688	15.412	14.663	14.743	14.996	15.618	15.747	15.981	17.167	18.437	18.970
Galicia	91.421	45.890	44.714	41.810	40.038	40.228	40.474	41.502	41.468	41.799	44.166	46.813	48.178
España	1011512	694.075	682.904	656.682	630.025	663.777	716.265	791.980	825.888	850.744	913.115	976.083	1.008.706

Elaboración propia
Medias anuais.
Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Cadro 13.24

Causantes prestacións por fillo/a a cargo. Galicia/ España 1993/2004-2015

	Total												
	1993	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
A Coruña	58.499	22.690	21.994	20.591	19.858	19.983	19.925	20.390	20.209	20.395	21.530	22.884	23.580
Lugo	26.219	8.663	8.345	7.730	7.280	7.364	7.394	7.445	7.233	7.096	7.462	7.727	7.883
Ourense	22.697	7.541	7.283	6.730	6.338	6.371	6.348	6.385	6.291	6.213	6.417	6.614	6.675
Pontevedra	64.474	23.393	23.117	21.055	20.016	19.890	20.204	21.134	21.079	21.320	22.950	24.538	25.121
Galicia	171.889	62.287	60.739	56.106	53.492	53.608	53.871	55.354	54.812	55.024	58.359	61.763	63.259
España	2.082.897	1.070.071	1.054.114	1.007.160	957.677	1.015.072	1.097.536	1.220.003	1.264.781	1.297.153	1.392.806	1.526.655	1.527.379

Medias anuais.

A Lei 35/2007 de 15 de novembro establece a prestación económica de pago único da Seguridade Social por nacemento ou adopción de fillo, consistente no cobro único de 2.500 euros, suprimida con efectos do 1 de xaneiro de 2011.

As prestacións periódicas con certos requisitos, entre eles non percibir ingresos familiares anuais superiores a 11.519,66 consisten no ano 2013:

Fillo o menor acollido, menores de 18 anos:

1. Fillos o menores acollidos. Se non esta afectado por unha incapacidade, 291 euros ano, máis un 15% por cada fillo o menor acollido a partir do segundo.
2. Se está afectado por unha discapacidade en grado igual ou superior ao 33%: 1.000 euros/ano.

A asignación de 500 euros anuais ós menores de 5 anos suprimiuse a partir de 2011.

Fillo maior de 18 anos:

Se está afectado por unha incapacidade,

- 1-En grado igual ou superior ao 65%, 4.402,80 euros /ano.
- 2- En grado igual ou superior ao 75% e precise o concurso doutra persoa para realizar os actos esenciais da vida, 6.604,80 euros/ano

Nos cadros 13.23 e 13.24 recóllense a media anual do número de beneficiarios e causantes da prestación en 1993 e de 2004 a 2015.

En 2015, hai en Galicia (cadro 13.24) 63.259 fillos con dereito a dita prestación, que corresponden (cadro 13.23) a 48.178 familias, 1,31 fillos por familia. Como pode apreciarse, en

2015, aumentan os causantes e as familias beneficiarias das prestacións. Da análise provincial, infírese que é a provincia de Pontevedra onde existe maior número de causantes: 25.121, e tamén, a diferenza de 2010, onde existen máis beneficiarios: 18.970, ocupa o último lugar Ourense, tanto no número de causantes como de beneficiarios.

13.5.5. Prestacións por desemprego

A prestación de desemprego ten por obxecto garantir a continxencia na que se atopan aqueles/as que, podendo e querendo traballar, perden o seu emprego ou ven reducida a súa xornada ordinaria de traballo.

O desemprego é total cando o traballador/a cesa con carácter temporal ou definitivo na actividade que viña desenvolvendo e vese privado consecuentemente do seu salario. O desemprego é parcial cando o traballador/a ve reducida temporalmente a súa xornada ordinaria de traballo, polo menos nunha terceira parte, sempre que o salario sexa obxecto de análoga redución.

A protección por desemprego estrutúrase nun nivel contributivo e noutro nivel asistencial. O nivel contributivo ten por obxecto proporcionar prestacións substitutivas das rendas salariais deixadas de percibir como consecuencia da perda dun emprego anterior ou da redución da xornada. A duración da prestación por desemprego está en función dos períodos de ocupación cotizados nos 6 anos anteriores á situación legal de desemprego de acordo a unha escala que na actualidade vai dende un mínimo de 120 días de prestación aos que cotizaron un período abranguido entre 360 días, ata 539, a un máximo de 720 días aos que cotizaran máis de 2.160 días.

O nivel asistencial, complementario do contributivo, garante a protección a traballadores/as desempregados/as en condicións determinadas que enumera o artigo 215 da Lei xeral da seguridade social (ter esgotado a prestación por desemprego e ter responsabilidades familiares, ou ben, ser un maior de 45 anos, traballador emigrante retornado, liberado de prisión, etc.).

Doutra banda a partir de 2001 estableceuse, seguindo as directrices sobre o emprego da Unión Europea, a renda activa de inserción, que combina medidas activas con pasivas e vai dirixido a mellorar a capacidade de inserción profesional dos desempregados/as de longa duración. Configúrase como un itinerario de inserción laboral a partir dun compromiso de actividade, cunha titoría individualizada, incorporando ao beneficiario a programas de emprego e/ou formación e co apoio complementario dunha renda como axuda económica.

Poderán ser beneficiarios/as do programa os traballadores/as desempregados/as que teñan cumprida a idade de 45 anos; que acrediten unha minusvalía ou incapacidade, emigrantes retornados, vítimas da violencia doméstica que á súa vez reúnan en cada caso as condicións

previstas nas normas específicas de cada un dos colectivos. A renda, cunha duración máxima de once meses, será igual ao 80% do indicador público de renda de efectos múltiples (IPREM) mensual vixente en cada momento salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional das dúas pagas extraordinarias.

Cadro 13.25

Beneficiarios/as da Prestación por Desemprego.Galicia/ España. 1993/2004-2015

	1993	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
A Coruña	44.000	30.900	32.600	33.300	33.200	38.500	51.700	58.200	57.400	62.169	60.972	52.552	44.437
Lugo	12.900	8.300	8.000	8.100	8.100	9.300	12.500	14.800	14.600	16.601	16.637	14.235	11.907
Ourense	16.000	9.600	10.100	9.900	9.900	11.300	14.800	16.800	16.200	17.421	16.741	14.517	12.835
Pontevedra	39.700	26.300	27.900	27.900	28.100	35.200	51.300	59.900	58.700	62.449	61.124	53.479	45.389
Galicia	112.600	75.100	78.600	79.200	79.300	94.300	130.300	149.700	146.900	158.640	155.474	134.783	114.568
España	1.993.000	1.065.100	1.103.900	1.145.600	1.421.000	1.815.000	2.681.000	3.042.700	2.846.000	2.942.061	2.865.153	2.542.977	2.224.172

Datos en medias anuais. De 1993 a 2011 redondeados en centos.
 Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

No cadro 13.25 preséntanse os datos do número de beneficiarios/as da prestación por desemprego. A tendencia incrementista do número de perceptores/as que se experimenta en Galicia de 1990 a 1993 (ver informes de anos anteriores), cun aumento achegado ao 40%, québrase en 1995, cun descenso de 10.825 perceptores, e continúa en 1996, 1997, 1998 e 1999 dun xeito decrecente con 17.293, 10.612, 7.768 e 4.883 beneficiarios/as menos anualmente, respectivamente. Esta tendencia volve a trocarse no ano 2000 e continúa en 2001 e 2002 con aumentos sucesivos, volvendo a diminuír lixeiramente en 2003 no que en media anual establécese en 70.588 beneficiarios/as, en 2004 ten lugar un incremento de 4.700 perceptores/as no ámbito da Comunidade, en 2005 o aumento é de 3.500, en 2006 de 600 e en 2007 de 100 beneficiarios. En 2008 o incremento é moi notorio: 15.000 beneficiarios máis, e moito máis importante é o acadado en 2009: 36.000 en media anual,. En 2010 aumenta en 19.400, en 2011 diminúen en 2.800 situándose en 146.900, en 2012 increméntase ata acadar os 158.640 beneficiarios de media anual en Galicia, diminuíndo en 3.240 no ano 2013; 20.691 en 2014, e 20.215 en 2015, representando en media anual neste último ano 114.568 beneficiarios da prestación.

A importante diminución de 2015 prodúcese tamén no conxunto de España na contía de 318.805 perceptores. A cifra máis alta, como indican os datos do cadro 13.26 acadase no ano 2010 no que se alcanzan máis tres millóns de perceptores no conxunto do Estado. A diminución prodúcese nas catro provincias galegas con unha intensidade semellante en proporción a poboación.

Cadro 13.26

Prestación por Desemprego. Gastos/ mes. Galicia/ España. Decembro 2012-2015

	GASTOS/ MES 2015 (miles de euros)				GASTOS/MES Total 2012	GASTOS/MES Total 2013	GASTOS/MES Total 2014
	Pensions Contrib.	Subsidios	Renta activa de inserción	Total			
A Coruña	24.899	9.564	2.008	36.471	59.295	50.686	42.333
Lugo	5.784	2.724	532	9.040	15.030	13.305	10.592
Ourense	5.507	3.221	588	9.316	14.764	12.797	10.752
Pontevedra	21.662	10.651	2.015	34.328	56.314	49.685	39.410
Galicia	57.852	26.160	5.143	89.155	145.403	126.473	103.087
España(1)	1.054.060	507.653	102.872	1.664.585 (1)	2.645.248 (1)	2.295.814 (1)	1.907.183 (1)

(1) incluídos renta agraria y subsidio eventuais agrarios

Nº de beneficiarios/as e gastos a decembro 2012, 2013, 2014 e 2015

Fonte: Servicio Público de Empleo. Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Os 114.568 beneficiarios/as das prestacións de desemprego (cadro 13.25) supoñen o 5,11% do total español. Por tipo de prestación- cadro 13.27- os datos de este cadro son a decembro de cada ano- máis da metade dos perceptores galegos o son dunha prestación asistencial (subsidio o renda activa de inserción), os beneficiarios da prestación contributiva: 47.456 representan o 42,27% do total dos 112.624 perceptores galegos a decembro de 2015. Os 2.134.099 beneficiarios a decembro de 2015 en España distribúense en unha proporción do 38,38% perceptores da prestación contributiva e o 61,62% da asistencial, na que ó subsidio e a renda activa de inserción hai que engadir ós perceptores da renda agraria e o subsidio dos eventuais agrarios. Os gastos mensuais das prestacións por desemprego (cadro 13.26) representan en Galicia en decembro de 2015 máis de 89 millóns 155 mil euros que é un 5,36% do importe total de España.

Cadro 13.27

Prestación por Desemprego. Beneficiarios/as por tipo de prestación. Galicia/ España Decembro 2013-2015

	BENEFICIARIOS											
	prestacións contrib. 2013	prestacións contrib. 2014	prestacións contrib. 2015	subsidio 2013	subsidio 2014	subsidio 2015	renta activa de inserción 2013	renta activa Inserción 2014	renta activa Inserción 2015	Total Beneficiarios 2013	Total Beneficiarios 2014	Total Beneficiarios 2015
A Coruña	29.948	23.960	19.968	23.182	21.589	18.931	4.724	4.964	4.591	57.854	50.513	43.763
Lugo	8.343	6.222	5.141	6.453	5.983	5.430	1.222	1.337	1.192	16.018	13.542	11.857
Ourense	7.011	5.694	4.852	7.528	6.897	6.294	1.366	1.442	1.326	15.905	14.033	12.576
Pontevedra	28.493	21.261	17.495	26.237	24.378	21.897	5.180	5.271	4.639	59.910	50.910	44.428
Galicia	73.795	57.137	47.456	63.400	58.847	52.552	12.492	13.014	11.748	149.687	128.998	112.624
España(1)	1.221.534	976.785	819.013	1.140.367	1.049.903	1.056.533	250.333	265.098	233.868	2.742.905 (1)	2.417.742 (1)	2.134.099 (1)

(1) incluídos renta agraria y subsidio eventuais agrarios

Nº de beneficiarios/as a decembro 2013-2015

Fonte: Servicio Público de Empleo. Ministerio de Empleo e Seguridade Social

13.6. Pensións de carácter non contributivo e asistencial.

A Lei 26/1990, do 20 de decembro, pola que se establecen na Seguridade Social prestacións non contributivas, tratou de realizar unha regulación unitaria das distintas accións dos poderes públicos para integralas nun nivel non contributivo de pensións en favor daqueles cidadáns que se atopan en situación de necesidade protexible e carezan de recursos económicos propios suficientes para a súa subsistencia.

As pensións non contributivas son prestacións periódicas vitalicias ou de duración indeterminada en función da idade ou a incapacidade e a favor daquelas persoas que non cotizaron nunca ou o tempo suficiente para acadar prestacións de nivel contributivo pola realización de actividades profesionais.

Sen embargo, as pensións non contributivas da Lei 26/1990 veñen, en realidade, a substituír, se ben con distinto alcance e maior contía, ás de vellez e enfermidade do Fondo de Asistencia Social (FAS) -que, aínda así e transcorridos vinte e seis anos da implantación das non contributivas, seguen subsistentes para quen as cobraba, se non opta polas novas- e aos subsidios de garantía de ingresos mínimos e o de axuda de terceiras persoas da Lei de integración social do minusválido (LISMI), nas mesmas condicións que as do FAS.

Por outra banda, a Xunta de Galicia, mediante a Lei 9/1991, do 2 de outubro, de Medidas básicas para a reinserción social, estableceu unha prestación, a Renda de Integración Social (RISGA), co obxecto de garantir un mínimo de subsistencia persoal a cidadáns abranguidos entre os 25 (nalgúns casos de 18), e os 65 anos que, polo tanto, completaría a acción protectora de grupos específicos, terceira idade e incapacitados, coas daquelas persoas que, aínda que tendo idade laboral e sen causa legal de incapacidade física ou psíquica, non teñen recursos mínimos para poder afrontar as necesidades máis urxentes.

Como sinala a propia Lei 9/1991, trátase de establecer unha prestación social destinada a garantir recursos económicos de subsistencia a quen careza deles, así como lograr a súa autonomía e integración normalizada mediante un proxecto personalizado de inserción.

A Xunta de Galicia, ante as críticas de carácter xeneralizado sobre a ineficacia desta prestación de cara á loita contra a pobreza e a exclusión social plasmadas nun informe que o Valedor do Pobo publicou en novembro de 1998, modificou, mediante a Lei 1/1999, do 5 de febreiro, algúns artigos co obxecto de configurala, segundo especifica a exposición de motivos, como unha verdadeira renda familiar, flexibilizar os requisitos esixidos, e axilizar o procedemento, posteriormente por lei 16/2013, de 29 de decembro modificouse de novo a Lei 9/1991, adquirindo o perfil que rexe na actualidade, a contía en 2015 é de 399,38 para cada perceptor individual (75% del IPREM), sen conviventes, aumentando de acordo co número de persoas que convivan ata as 591,08 euros con tres ou máis conviventes .

As pensións do Fondo de Asistencia Social (FAS) son axudas económicas de carácter periódico a favor de anciáns e de enfermos ou inválidos para o traballo. A contía mensual destas pensións foi en 2015 de 149,86 euros mensuais, en 14 pagas.

As pensións do FAS despois dun descenso moi acusado xa son absolutamente residuais, como consecuencia da implantación das novas pensións non contributivas (mellor dotadas

economicamente), ás que deben acceder os novos peticionarios, e que ademais teñen dereito de opción os beneficiarios das do FAS sempre que reúnan os requisitos.

Xa a partir de 2014 non se computan pensionistas do FAS na Comunidade Autónoma.

Continúa tamén en 2015, o proceso de diminución do número de prestacións derivadas da LISMI -cadro 13.29- pola posta en vigor, a partir de 1991, das pensións non contributivas. A acción protectora da lei comprende:

- Asistencia sanitaria e prestación farmacéutica.
- Rehabilitación médico – funcional e recuperación profesional.
- Medidas de integración social.
- Subsidio de garantía de ingresos mínimos.
- Subsidio por axuda de terceira persoa.
- Subsidio de mobilidade e compensación por gastos de transporte.

A contía do subsidio de garantía de ingresos mínimos foi en 2015 de 149,86 euros mes; o de axuda de terceira persoa, e de mobilidade e compensación por gastos de transporte de 63,10 euros. Non obstante, no caso que o beneficiario do subsidio de garantía de ingresos mínimos perciba unha prestación económica análoga, a contía do subsidio reducirase nunha cantidade igual o importe daquela prestación.

Cadro 13.28

Beneficiarios das prestacións da LISMI. Por provincias. Galicia/España. 1991/2008-2015

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
Subsidio de garantía ingresos mínimos	1991	7.309	1.956	2.645	8.215	20.125	251.092
	2008	439	66	132	518	1.155	28.728
	2009	383	57	116	450	1.006	24.927
	2010	332	46	96	382	856	21.424
	2011	264	29	74	299	666	17.007
	2012	249	26	68	274	617	15.603
	2013	209	23	60	240	532	13.364
	2014	169	17	51	196	433	11.143
	2015	151	15	40	172	378	9.220
Subsidio axuda de terceira presoa	1991	3.337	798	888	3.074	8.097	91.560
	2008	90	17	10	84	201	3.391
	2009	76	15	9	68	168	2.879
	2010	63	13	7	54	137	2.446
	2011	52	8	5	41	106	1.827
	2012	51	7	4	36	98	1.657
	2013	42	6	3	27	78	1.379
	2014	36	4	2	20	62	1.144
	2015	31	4	2	19	56	947
Subsidio de mobil. compens. por pagos de transporte	1991	1.818	104	117	852	2.891	38.769
	2008	132	25	3	61	221	2.845
	2009	119	26	2	26	173	2.460
	2010	108	24	2	12	146	2.189
	2011	96	19	2	10	127	1.766
	2012	88	19	2	8	117	1.667
	2013	79	18	2	6	105	1.554
	2014	67	13	1	6	87	1.456
	2015	53	12	1	6	72	1.336
Asistencia sanitaria e prestación farmacéutica	1991	3.664	395	782	3.525	8.366	56.140
	2008	189	35	229	426	879	13.893
	2009	165	40	234	416	855	13.274
	2010	147	45	240	253	685	12.259
	2011	130	48	245	238	661	11.216
	2012	125	47	241	239	652	10.874
	2013	117	43	110	165	435	9.718
	2014	96	37	74	61	268	8.269
	2015	90	29	40	58	217	7.812
Total	1991	11.410	2.463	3.556	11.482	28.911	329.792
	2008	724	119	362	927	2.132	43.891
	2009	641	115	352	824	1.932	39.317
	2010	564	108	337	592	1.601	34.687
	2011	475	90	322	500	1.387	29.040
	2012	449	86	311	480	1.326	27.262
	2013	392	78	171	376	1.017	23.865
	2014	368	71	128	283	850	22.012
	2015	288	54	80	214	636	17.836

Elaboración propia

(1) A Lei 26/1990, do 20 de decembro, pola que se establecen na Seguridade Social prestacións non contributivas, suprime estes subsidios pero seguen cobrándoos os que os percibían con anterioridade á entrada en vigor da lei, agás que os interesados pasen a percibir unha pensión non contributiva.

medias anuais agás 1991, 2011, 2014 e 2015 que son a Decembro

A suma de cada unha das rúbricas dos beneficiarios, segundo a clase de prestación, non coincide necesariamente co total de beneficiarios, xa que un mesmo beneficiario pode recibir máis dunha prestación.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Os 636 beneficiarios da LISMI en Galicia a decembro de 2015, representan o 3,57% dos 17.836 pensionistas españois. O número de beneficiarios na provincia da Coruña foi 288; 214 en Pontevedra; 54 en Lugo e 80 en Ourense.

Cadro 13.29

Pensións non contributivas. Por provincias. Galicia/España. 1994/2011-2015

	Invalidez						Xubilación						Total					
	1994	2011	2012	2013	2014	2015	1994	2011	2012	2013	2014	2015	1994	2011	2012	2013	2014	2015
A Coruña	5.179	6.575	6.381	6.224	5.992	5.904	7.406	11.925	11.683	11.460	11.030	10.692	12.585	18.500	18.064	17.684	17.022	16.596
Lugo	1.406	1.876	1.839	1.777	1.733	1.720	1.437	3.579	3.478	3.379	3.285	3.218	2.843	5.455	5.317	5.155	5.018	4.938
Ourense	2.909	2.488	2.426	2.368	2.270	2.205	2.312	4.116	4.041	3.958	3.807	3.736	5.221	6.605	6.467	6.326	6.077	5.941
Pontevedra	3.764	6.321	6.234	6.142	6.021	5.908	4.133	9.050	8.797	8.638	8.570	8.452	7.897	15.370	15.031	14.760	14.591	14.360
Galicia	13.258	17.260	16.880	16.511	16.016	15.737	15.288	28.670	27.999	27.415	26.692	26.098	28.546	45.930	44.879	43.926	42.708	41.835
España	114.487	194.712	194.876	195.478	196.934	199.518	154.486	254.295	251.549	250.815	253.702	254.029	268.973	449.006	446.425	446.292	450.636	453.547

Elaboración propia

Medias anuais 1994 e de 2011 a 2013. Os datos de 2014 e 2015 son a decembro.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

As pensións non contributivas que como apuntabamos anteriormente establécense para aquelas persoas que non cotizaron nunca ou o tempo suficiente para alcanzar a prestación de nivel contributivo, poden obterse por estar en situación de invalidez-minusvalía igual ou superior ao sesenta e cinco por cento- ou en idade de xubilación –ter cumpridos os sesenta e cinco anos de idade-, ademais doutros requisitos como carecer de rendas ou ingresos suficientes. O importe mensual das prestacións non contributivas estableceuse para 2015 en 366,90 euros, abonándose dúas pagas extraordinarias da mesma contía os meses de xuño e novembro. No caso de invalidez igual ou superior ao 75%, se precisase do concurso doutra persoa a contía incrementase con un complemento do 50%.

No cadro 13.29 observamos que en 2015 produciuse en Galicia unha diminución de 873 pensionistas beneficiarios de prestacións non contributivas. A partir de 1996 (ver informes anteriores) o número de beneficiarios de pensións non contributivas de invalidez supera aos de xubilación, aínda que nos últimos anos- dende 2000 medraron máis os pensionistas de xubilación. En 2015, en Galicia, as pensións de invalidez descenden en 279, e as de xubilación en 594, non obstante, estas en número de 26.098 constitúen as maioritarias. Por provincias o colectivo da provincia da Coruña, con 16.596 pensionistas, representa o 39,67% do total galego. En sentido oposto, na provincia de Lugo soamente existen 4.938 pensionistas desta modalidade, que constitúen o 11,80% do total de Galicia.

Cadro 13.30

Pensións non contributivas da Seguridade Social. Por comunidade autónomas. 1997/2007-2015

	Total núm. pensionistas									
	1997	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Andalucía	94.445	108.198	106.064	104.955	104.104	102.924	101.768	101.707	102.447	101.812
Aragón	12.123	9.139	8.679	8.338	8.093	7.923	7.762	7.701	7.631	7.548
Asturias	10.618	10.917	10.526	10.056	9.813	9.729	8.565	9.489	9.300	9.168
Baleares	7.270	7.878	7.749	7.655	7.621	7.638	7.590	7.509	7.647	7.847
Canarias	34.188	42.204	42.275	42.341	42.258	42.160	42.603	42.714	43.005	43.903
Cantabria	5.616	6.223	6.164	6.143	6.163	6.181	6.309	6.424	6.609	6.830
C. A Mancha	21.281	22.309	21.709	21.337	21.039	20.798	20.375	20.174	19.902	19.537
C. León	27.457	26.085	24.772	23.801	23.150	22.740	22.424	22.386	22.276	22.078
Cataluña	49.581	58.679	57.685	56.589	56.194	55.905	56.012	55.659	56.527	58.056
C. Valenciana	37.248	47.162	46.376	46.548	46.723	46.656	46.332	46.400	46.952	47.961
Extremadura	1.343	16.305	15.977	15.674	15.239	14.868	14.446	14.202	14.282	14.029
Galicia⁽¹⁾	46.508	51.657	50.198	48.673	47.275	45.930	44.878	43.925	43.146	41.835
Madrid	30.512	33.753	33.406	33.038	32.891	32.846	33.599	34.645	35.722	37.869
Murcia	11.798	14.721	14.415	14.192	14.096	13.957	13.923	14.175	14.503	14.803
Navarra	3.449	2.979	2.876	2.807	2.711	2.687	2.653	2.635	2.616	2.610
País Vasco	10.692	9.850	9.658	9.741	9.949	10.107	10.230	10.449	10.772	11.146
A Rioxa	2.415	1.998	1.895	1.825	1.781	1.763	1.732	1.772	1.807	1.861
Ceuta	1.560	1.742	1.746	1.750	1.705	1.702	1.727	1.778	1.756	1.943
Melilla	2.400	2.584	2.553	2.571	2.490	2.492	2.498	2.548	2.731	2.711
España	410.504	474.383	464.723	458.034	453.295	449.006	445.426	446.292	449.631	453.547

Elaboración propia

Media anual, excepto 2015, a decembro de dito ano.

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social

No cadro 13.30 contémlase o número de pensións non contributivas por comunidades autónomas. Galicia é a quinta, despois de Andalucía, Cataluña, Comunidade Valenciana e Canarias, e constitúe a segunda, a continuación de Canarias, de maior número porcentual con respecto ó total de habitantes. Os 41.835 perceptores de pensións non contributivas representan o 9,22% do total nacional, moi por riba de comunidades con moito maior número de habitantes como Madrid.

Cadro 13.31

Beneficiarios da Renda de Integración Social (RISGA). Por provincias. Galicia. 1992-2015

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
A Coruña	237	635	1.323	1.600	1.633	1.769	1.858	1.850	1.731	1.887	1.825	1.904
Lugo	88	159	283	294	306	364	427	453	426	453	477	540
Ourense	86	190	349	415	438	387	347	382	421	447	529	543
Pontevedra	148	492	803	1.128	1.335	1.407	1.508	1.607	1.578	1.570	1.479	1.515
Galicia	559	1.476	2.758	3.437	3.712	3.927	4.140	4.292	4.156	4.357	4.310	4.499
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
A Coruña	1.844	1.844	1.769	1.700	1.717	1.654	1.528	1.500	1.638	2.532	2.345	2.807
Lugo	464	464	427	403	405	492	468	500	725	990	1.169	1.226
Ourense	559	559	635	600	658	730	779	835	1.079	1.361	1.445	1.278
Pontevedra	1.306	1.306	1.334	1.399	1.570	1.920	2.213	2.285	3.276	4.417	4.205	4.401
Galicia	4.173	4.173	4.165	4.102	4.350	4.796	4.988	5.120	6.718	9.300	9.164	9.712

Elaboración propia

Datos a 31 de decembro

Fonte: Xunta de Galicia

Incrementáanse lixeiramente en 2015, (cadro 13.31), despois dos fortes incremento de 2012 e singularmente en 2013, o número de beneficiarios/as da renda de integración social (RISGA) en Galicia, acadan a 31 de decembro os 9.712 beneficiarios, practicamente o dobre de 2010. O incremento con respecto o ano precedente ten lugar nas provincias de A Coruña (462),

Pontevedra (196) e Lugo (57) pola contra en Ourense diminúen en 167. Hai que destacar o elevado número de beneficiarios/as na provincia de Pontevedra: 4.401, que case duplica o número dos de A Coruña mentres que a de Lugo: 1.226, constitúe a de inferior colectivo de beneficiarios/as.

Cadro 13.32

Importe medio e total pagos RISGA. 2012-2015

	Importe medio Mensual(1)	Importe medio Mensual(1)	Importe medio Mensual(1)	Importe medio Mensual(1)	Total neto	Total neto	Total neto	Total neto
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
A Coruña	405,09	405,39	448,97	482,53	7.489.165	10.299.215	12.236.151	14.569.901
Lugo	377,89	378,95	446,75	455,40	2.682.624	3.736.459	4.784.688	5.994.371
Ourense	374,33	378,36	454,97	555,36	4.462.403	5.492.650	6.529.649	7.280.262
Pontevedra	387,41	388,29	420,17	440,53	12.197.265	17.269.548	20.499.662	22.368.646
Galicia	388,59	390,50	462,01	469,66	26.831.457,00	36.797.872,00	44.050.150,00	50.213.180,00

Elaboración propia

(1) Importe medio por beneficiario. Datos de decembro de cada ano

No cadro 13.32 contéplanse o importe medio da prestación do RISGA en cada unha das provincias galegas, na que a contía maior corresponde a provincia de A Coruña e a menor á de Ourense. O RISGA supón un desembolso de máis de 50 millóns de euros no ano 2015, dos que case a metade corresponde a provincia de Pontevedra.

No cadro 13.33 inclúese o conxunto de prestacións periódicas de carácter asistencial en Galicia: as derivadas da LISMI; as do FAS, ata 2013; as non contributivas da Seguridade Social; e as do RISGA, todas elas sen base contributiva previa.

Cadro 13.33

Conxunto das prestacións periódicas de carácter asistencial. Por provincias.
Galicia. 1992/2008-2015

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
LISMI	1992	11.154	2.091	2.825	10.776	26.846
	2008	724	119	362	927	2.132
	2009	641	115	352	824	1.932
	2010	564	108	337	592	1.601
	2011	475	90	322	500	1.387
	2012	449	86	311	480	1.326
	2013	392	78	171	376	1.017
	2014	368	71	128	283	850
	2015	288	54	80	214	636
	2014(1) e 2015(1)					
Asistenciais	1992	13.084	3.985	3.785	7.863	28.717
	2008	12	10	22	19	63
	2009	8	8	16	14	46
	2010	6	7	12	11	36
	2011	4	6	10	9	29
	2012	3	3	6	7	19
	2013	1	3	2	6	12
	2014					
	2015					
	2014(1) e 2015(1)					
Non contributivas	1992	4.341	1.067	2.755	3.074	11.237
	2008	20.598	5.867	7.227	16.506	50.198
	2009	19.808	5.763	7.031	16.072	48.674
	2010	19.090	5.594	6.834	15.758	47.276
	2011	18.213	5.410	6.523	15.210	45.356
	2012	18.064	5.317	6.467	15.031	44.879
	2013	17.684	5.155	6.326	14.760	43.925
	2014	17.022	5.018	6.077	14.591	42.708
	2015	16.596	4.938	5.941	14.360	41.835
	2014(1) e 2015(1)					
RISGA	1992	237	88	86	148	559
	2008	1.717	405	658	1.570	4.350
	2009	1.654	492	730	1.920	4.796
	2010	1.528	468	779	2.213	4.988
	2011	1.500	500	835	2.285	5.120
	2012	1.637	725	1.079	3.276	6.717
	2013	2.532	990	1.361	4.417	9.300
	2014	2.345	1.169	1.445	4.205	9.164
	2015	2.807	1.226	1.278	4.401	9.712
	2014(1) e 2015(1)					
Total	1992	28.816	7.231	9.451	21.861	67.359
	2008	23.051	6.401	8.269	19.022	56.743
	2009	22.111	6.378	8.129	18.830	55.448
	2010	21.188	6.177	7.962	18.574	53.901
	2011	20.192	6.006	7.690	18.004	51.892
	2012	20.153	6.131	7.863	18.794	52.941
	2013	20.609	6.226	7.860	19.559	54.254
	2014	19.735	6.258	7.650	19.079	52.722
	2015	19.691	6.218	7.299	18.975	52.183
	2014(1) e 2015(1)					

Elaboración propia

(1) En 2014 xa non hai beneficiarios

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social e Xunta de Galicia

Como xa dicíamos anteriormente, as do FAS extinguíronse en 2014 e continúa a diminución, durante 2015, das pensións da LISMI, e as non contributivas. A partir de 1994 aparecen as pensións non contributivas como as máis importantes numericamente representando, en 2015, o 80,17% do conxunto das asistenciais. As prestacións da Renda de Integración Social, en número de 9.712, a decembro de 2015, experimentan un importantísimo incremento nos tres últimos anos e pasan a representar un 18,61% do total.

En 2015 diminúe o número do conxunto global destas prestacións en Galicia, diminución que ten lugar nas catro provincias galegas en proporcións similares, fundamentalmente por mor da diminución das prestacións contributivas a pesar do incremento das prestacións do RISGA. Dos 52.183 perceptores destas pensións de base asistencial un 37,73% pertencen á provincia da Coruña; un 36,36% a Pontevedra; un 13,99% a Ourense e un 11,92% a Lugo.

13.7. Dependencia

A lei de Autonomía Persoal e Atención as persoas en situación de Dependencia recoñece a partir de 2007 un novo dereito á cidadanía en España que se caracteriza por ser universal e subxectivo e permitirá cas persoas que non poidan valerse por se mesmas, sexan atendidas polo Estado a través da garantía dunha serie de prestacións ofrecidas tanto en forma de servizos como de remuneración económica.

A lei contempla a creación dun sistema nacional de Dependencia, que constitúe o cuarto pilar do Estado do Benestar, tras o sistema nacional de saúde, o sistema educativo e o sistema de pensións.

A lei clasifica as situacións de dependencia en tres grados: moderada, severa, e gran dependencia.

As prestacións de atención á dependencia poderán ter natureza de servizos e de prestacións económicas, tendo os primeiros carácter prioritario.

Cadro 13.34

**Beneficiarios con prestación do Sistema de Dependencia
en relación coa poboación. Comunidades Autónomas 2014-2015**

	Poboación(*)		Beneficiarios con dereito a prestación		%beneficiarios / poboación	
	2.014	2.015	a 31/12/2014	a 31-12-2015	a 31/12/2014	a 31-12-2015
Andalucía	8.402.305	8.399.043	163.348	179.239	1,94	2,13
Aragón	1.325.385	1.317.847	17.076	17.828	1,29	1,35
Asturias	1.061.756	1.051.229	15.354	17.524	1,45	1,67
Baleares	1.103.442	1.104.479	11.483	11.630	1,04	1,05
Canarias	2.104.815	2.100.306	23.196	13.885	1,10	0,66
Cantabria	588.656	585.179	13.774	13.945	2,34	2,38
C. León	2.494.790	2.472.052	62.047	73.546	2,49	2,98
C. A Mancha	2.078.611	2.059.191	36.322	36.796	1,75	1,79
Cataluña	7.518.903	7.508.106	125.821	126.450	1,67	1,68
C. Valenciana	5.004.844	4.980.689	41.809	43.239	0,84	0,87
Extremadura	1.099.632	1.092.997	21.697	22.242	1,97	2,03
Galicia⁽¹⁾	2.748.695	2.732.347	39.004	41.823	1,42	1,53
Madrid	6.454.440	6.436.996	90.038	101.304	1,39	1,57
Murcia	1.466.818	1.467.288	27.029	27.485	1,84	1,87
Navarra	640.790	640.476	8.454	9.038	1,32	1,41
País Vasco	2.188.985	2.189.257	41.049	51.044	1,88	2,33
A Ríoxa	319.002	317.053	6.320	6.743	1,98	2,13
Ceuta y Melilla	169.472	169.847	1.899	2.348	1,12	1,38
España	46.771.341	46.624.382	745.720	796.109	1,59	1,71

(*) Cifras INE de poboación a 01/01/2014 e 01/01/2015

Fonte: IMSERSO

Cadro 13.35

Beneficiarios e prestacións do Sistema de Dependencia a 31-12-2015

Ambito Territorial	Beneficiarios con dereito a prestación	Prev.Dep. e Prom. A. persoal	Teleasistencia	Axuda a domicilio	Centros de día/noite	Atención residencial	P.e. vinculada ao servizo	P.E. cuidados familiares	P.E. asistencia persoal	TOTAL	Ratio prest.por persoa beneficiaria
Andalucía	179.239	0	69.105	48.478	13.203	22.611	3.093	76.821	10	233.321	1,30
Aragón	17.828	9	20	98	1.153	3.427	3.675	9.601	0	17.983	1,01
Asturias	17.524	724	885	2.703	2.198	2.771	1.977	7.481	2	18.741	1,07
Baleares	11.630	95	0	99	896	1.969	680	7.997	0	11.736	1,01
Canarias	13.885	33	399	30	3.321	2.943	1.969	5.504	0	14.199	1,02
Cantabria	13.945	0	1.155	929	1.590	4.113	0	7.799	0	15.586	1,12
C. León	73.546	11.565	5.657	18.382	8.017	7.177	21.762	21.043	231	93.834	1,28
C. La Mancha	36.796	3.814	5.217	8.168	2.533	10.493	3.063	15.565	10	48.863	1,33
Cataluña	126.450	2.347	15.925	22.074	13.212	28.908	12.236	86.909	13	181.624	1,44
C. Valenciana	43.239	249	5.931	0	6.104	10.682	4.649	21.211	4	48.830	1,13
Extremadura	22.242	572	1.290	548	1.393	4.040	9.320	7.309	2	24.474	1,10
Galicia	41.823	1.980	1.667	12.340	6.112	7.647	4.822	10.989	85	45.642	1,09
Madrid	101.304	3.413	24.723	23.873	14.073	22.395	11.199	27.022	51	126.749	1,25
Murcia	27.485	3.237	4.433	126	3.198	3.429	1.474	18.678	0	34.575	1,26
Navarra	9.038	156	967	567	283	1.936	1.119	5.689	1	10.718	1,19
País Vasco	51.044	70	1.230	6.588	6.212	12.237	2.067	26.793	3.031	58.228	1,14
A Ríoxa	6.743	870	1.253	2.125	892	1.398	621	2.714	0	9.873	1,46
Ceuta y Melilla	2.348	327	395	620	72	206	8	1.380	0	3.008	1,28
España	796.109	29.461	140.252	147.748	84.462	148.382	83.734	360.505	3.440	997.984	1,25

Fonte: IMSERSO

O catálogo de Servizos comprende os seguintes servizos sociais de promoción da autonomía persoal e de atención á dependencia:

-Servizos de prevención das situacións de dependencia e os de promoción da autonomía persoal.

-Servizo de Teleasistencia.

-Servizo de axuda a domicilio

-Coidados persoais

-Servizo de Centro de día e de noite

-Servizo de atención residencial.

As prestacións económicas poden ser de tres tipos:

-Prestación económica vinculada ó servizo

-Prestacións económicas para coidados no entorno familiar

-Prestación económica de asistencia persoal.

As contías das prestacións económicas se fixan polo Consello Territorial do Sistema e as aproba o Goberno. Se ten en conta a capacidade económica a efectos de determinar a contía individual das prestacións económicas.

No cadro 13.35 contéplase por Comunidades Autónomas o número de beneficiarios con dereito a prestación por cada un dos seus tipos, xunto a “ratio” de nº de prestacións por persoa beneficiaria. As prestacións por coidados familiares constitúen no conxunto do Estado as prestacións máis numerosas, a 31-12-2015, o 36,12%. Na Comunidade galega dita prestación supón o 24,08% das prestacións e a axuda a domicilio é a primeira por número de beneficiarios: 12.340 que representan o 27,04%. Segue en importancia numérica en Galicia as de atención residencial: 7.647, que constitúen o 16,45%. No conxunto do Estado teñen maior preponderancia, despois das de coidados familiares, as de atención residencial: o 14,87% e a continuación tamén en cifras semellantes, as de axuda a domicilio: 14,80% e de teleasistencia:14,05%.

No cadro13.34 contéplanse os datos de número de beneficiarios con dereito a prestación en relación coa poboación de cada unha das comunidades autónomas e o conxunto de España. Como pode apreciarse Galicia está 18 décimas por baixo da media estatal en beneficiarios, cun número a 31-12-2015 de 41.823 perceptores de prestacións do Sistema, 2.819 máis co ano anterior.

Os graves problemas económicos, retardan a implantación definitiva do Sistema e como consecuencia da crise han propiciado reformas e recortes. En xullo de 2012 o Goberno Central endureceu os requisitos de acceso ás prestacións, para o cálculo da parte dos servizos que debe copagar o usuario, implántase tamén un novo sistema, no que entran en xogo outros

factores, ademais da renda, como o patrimonio. As prestacións rebaixan un 15% en termos xerais a súa contía, modificando o importe das prestacións da maioría dos dependentes recoñecidos con anterioridade a dita data ó unificar os dous subniveis nos que estaba dividido cada un dos graos da dependencia: leves, moderados e grandes dependentes. O perceptor mantén o grao que tiña recoñecido, pero ó desaparecer estes subniveis, cada un se reduce a unha cifra única, penalizando á maioría dos beneficiarios.

13.8. Conxunto de prestacións e gastos de protección social.

Ofrecemos como peche deste capítulo un cadro sinóptico: o 13.36 no que se contempla as contías numéricas e de gastos das distintas prestacións de protección social – pensións contributivas, non contributivas, desemprego, de familiares a cargo e outras - en Galicia e España, a Xaneiro de 2016, e a súa relación coa poboación total dos territorios.

Cadro 13.36

Conxunto de Prestacións e Gastos de Protección Social en relación coa poboación total. Galicia/ España. Xaneiro 2016

Prestacións	Beneficiarios de prestacións						Gasto de Prestacións en euros					
	dato xaneiro 2016 nº de beneficiarios		variación relativa interanual		Prestacións sobre poboación total		dato xaneiro 2016 importe do gasto		variación relativa interanual		Gasto sobre poboación total	
	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España
Pensións contributivas	753.154	9.353.988	0,3	0,8	27,56	20,06	569.563.891	8.384.006.407	2,3	2,7	208,45	179,82
Incapac. Permanente	68.745	934.846	0,3	0,6	2,52	2,01	56.483.574	867.100.620	1,5	1,4	20,67	18,60
Xubilación	467.517	5.686.975	0,5	1,2	17,11	12,20	401.042.209	5.875.966.120	2,7	3,4	146,78	126,03
Viveza	186.922	2.354.686	- 0,2	- 0,1	6,84	5,05	100.389.982	1.492.215.189	1,1	1,0	36,74	32,05
Orfandade	23.966	338.208	0,9	0,6	0,88	0,73	8.800.495	126.203.620	1,9	1,7	3,22	2,71
Favor Familiar	6.004	39.273	2,6	1,5	0,22	0,08	2.847.631	20.520.857	3,7	3,4	1,04	0,44
Pensións non contributivas	41.795	453.613	- 2,3	- 0,3	1,53	0,97	15.573.482	168.833.586	- 1,7	0,4	5,70	3,62
Xubilación	26.067	253.762	- 2,4	0,2	0,95	0,54	9.310.289	90.006.583	- 2,9	0,3	3,41	1,93
Invalidez	15.728	199.851	- 2,0	0,6	0,58	0,43	6.263.193	78.827.002	0,2	0,5	2,29	1,69
Prest. Por desemprego	116.667	2.190.967	- 10,0	- 9,3	4,27	4,70	97.164.000	1.751.086.000	- 11,0	- 10,7	35,56	37,56
nivel contributivo	49.101	847.006	- 13,2	- 12,6	1,80	1,82	64.963.000	1.127.987.000	- 12,7	- 13,0	23,78	24,19
nivel asistencial	67.566	1.343.961	- 7,6	- 7,2	2,47	2,88	32.201.000	623.099.000	- 7,5	- 6,2	11,79	13,36
Prest. familiares por fillo a cargo	14.837	183.602	0,9	1,7	0,54	0,39	6.417.151	80.991.621	1,0	1,9	2,35	1,74
Outras prestacións (1)	506	16.081	- 13,9	13,6	0,02	0,03	63.970	2.204.718	- 13,7	- 14,2	0,02	0,03
TOTAL	926.959	12.198.251	- 1,2	- 1,2	33,93	26,16	688.782.494	10.387.122.332	0,1	0,1	252,08	222,77

Elaboración propia

(1) Outras prestacións: Lismi e pensións asistenciais. Non incluídas as comunidades autónomas de Navarra e País Vasco

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridad Social

Os 926.959 beneficiarios das prestacións sociais, en xaneiro de 2016, en Galicia, supoñen o 33,93% do total da poboación no territorio galego, porcentaxe que é 7,77 puntos máis elevado co correspondente ó total do Estado. A porcentaxe galega é maior nas pensións contributivas, non contributivas e familiares por fillo a cargo, pero lixeiramente máis baixas en desemprego, e no epígrafe de outras prestacións.

No referente ós gastos, os preto de 688.783.000 euros que supoñen o importe destas prestacións no mes de xaneiro de 2016, representan en Galicia unha contía de 252,08 euros por persoa, computando o total da poboación da Comunidade Autónoma. En España o desembolso de algo máis de 10.387 millóns de euros equivale a un gasto de 222,77 euros por habitante, 29,31 euros menos ca “ratio” galega. A diferenza maior no gasto por persoa o

constitúe o relativo as pensións contributivas, non contributivas e prestacións familiares por fillo a cargo, mentres que nas prestacións por desemprego a porcentaxe galega é lixeiramente menor.